

PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE
LASY PAŃSTWOWE

SPRAWOZDANIE
FINANSOWO-GOSPODARCZE
ZA 2019 ROK

DYREKCJA GENERALNA LASÓW PAŃSTWOWYCH
WARSZAWA, 2020 ROK

SPIS TREŚCI

1. Organizacja Lasów Państwowych	1
2. Zasoby Lasów Państwowych	4
2.1. Zatrudnienie	4
2.2. Majątek	6
3. Przychody Lasów Państwowych	7
4. Koszty Lasów Państwowych	9
5. Wynagrodzenia	12
6. Wynik Lasów Państwowych	13
6.1. Rachunek zysków i strat	13
6.2. Wstępny podział zysku Lasów Państwowych	13
6.3. Nakłady na niefinansowe aktywa trwałe	14
7. Fundusz leśny	15
8. Wykonanie zadań w zakresie gospodarki leśnej	17
8.1. Działalność podstawowa	17
8.2. Działalność uboczna	24
8.3. Działalność dodatkowa	24
8.4 Realizacja innych działań związanych z gospodarką leśną	25
9. Zmiany w stanie majątku Lasów Państwowych w 2019 r. w porównaniu z rokiem 2018	36
10. Bilans Lasów Państwowych	36
11. Zaangażowanie kapitału Lasów Państwowych w innych podmiotach gospodarczych	38
12. Pozyskanie i sprzedaż drewna w 2019 roku	38
12.1. Pozyskanie drewna	38
12.2. Sprzedaż drewna	39
13. Promocja i współpraca międzynarodowa Lasów Państwowych	40
13.1. Działalność promocyjna i informacyjna	40
13.2. Współpraca międzynarodowa	43
14. Wybrane wskaźniki i parametry	46
15. Podsumowanie	47

1. Organizacja Lasów Państwowych

Podstawę prawną działania Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, zwanego dalej Lasami Państwowymi, w 2019 r. stanowiły m.in.: ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r. poz. 6 ze zm.), Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Dz. U. z 1994 r. Nr 134 poz. 692), ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.), rozporządzenia wydane z mocy ustawy o lasach przez ministra właściwego ds. środowiska.

Lasy Państwowe sprawują zarząd nad lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa. W ramach tego zarządu prowadzą gospodarkę leśną, gospodarują gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzą ewidencję majątku Skarbu Państwa.

Lasy Państwowe są państwową jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej i reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia. Prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej. Lasami Państwowymi kieruje dyrektor generalny Lasów Państwowych przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. w skład Lasów Państwowych wchodziły następujące jednostki organizacyjne:

1) Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	1
2) regionalne dyrekcje Lasów Państwowych	17
3) nadleśnictwa	430
4) inne jednostki organizacyjne o zasięgu regionalnym, zwane dalej zakładami	15
5) inne jednostki organizacyjne o zasięgu krajowym, zwane dalej zakładami	7

Struktura zakładów według profilu ich działalności na dzień 31 grudnia 2019 r. przedstawiała się następująco:

Zakłady usługowe o zasięgu regionalnym:	Ogółem stan na 31.12.2019
1) zespoły składnic	3
2) gospodarstwa rybackie	2
3) zakłady transportu i spedycji	1
4) zakłady usługowo-produkcyjne	3
5) ośrodki transportu leśnego	2
6) zakłady usług leśnych	2
7) ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	1
8) ośrodek strzelecki	1
Razem	15

Zakłady o zasięgu krajowym:	Ogółem stan na 31.12.2019
1) Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy LP w Bedoniu	1
2) Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie	1
3) Leśny Bank Genów Kostrzyca w Miłkowie	1
4) Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w Warszawie	1
5) Ośrodek Techniki Leśnej w Jarocinie	1
6) Zakład Informatyki Lasów Państwowych w Sękocinie	1
7) Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych w Warszawie	1
Razem	7

Badania naukowe, realizowane przez jednostki naukowo-badawcze na zlecenie dyrektora generalnego Lasów Państwowych w 2019 r. były badaniami zarówno o charakterze poznawczym, jak i utylitarnym, a ich wyniki mają podstawowe znaczenie dla rozwoju wszystkich dziedzin leśnictwa. Głównym wykonawcą badań dla Lasów Państwowych w 2019 r. był Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL).

2. Zasoby Lasów Państwowych

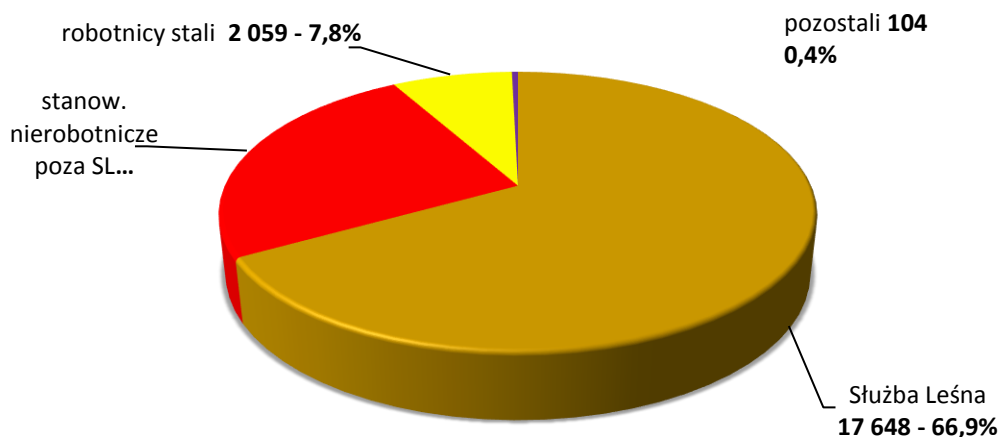
2.1. Zatrudnienie

W roku 2019 przeciętne miesięczne zatrudnienie w Lasach Państwowych wynosiło 26 373 etaty i w stosunku do 2018 r. było niższe o 41 etatów. Struktura zatrudnienia kształtowała się następująco:

- pracownicy stali 26 269 etatów,
w tym na stanowiskach nierobotniczych 24 210 etatów,
- pracownicy zatrudnieni na czas określony 104 etaty.

Struktura przeciętnego miesięcznego zatrudnienia w układzie grup jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w omawianym okresie przedstawiała się następująco:

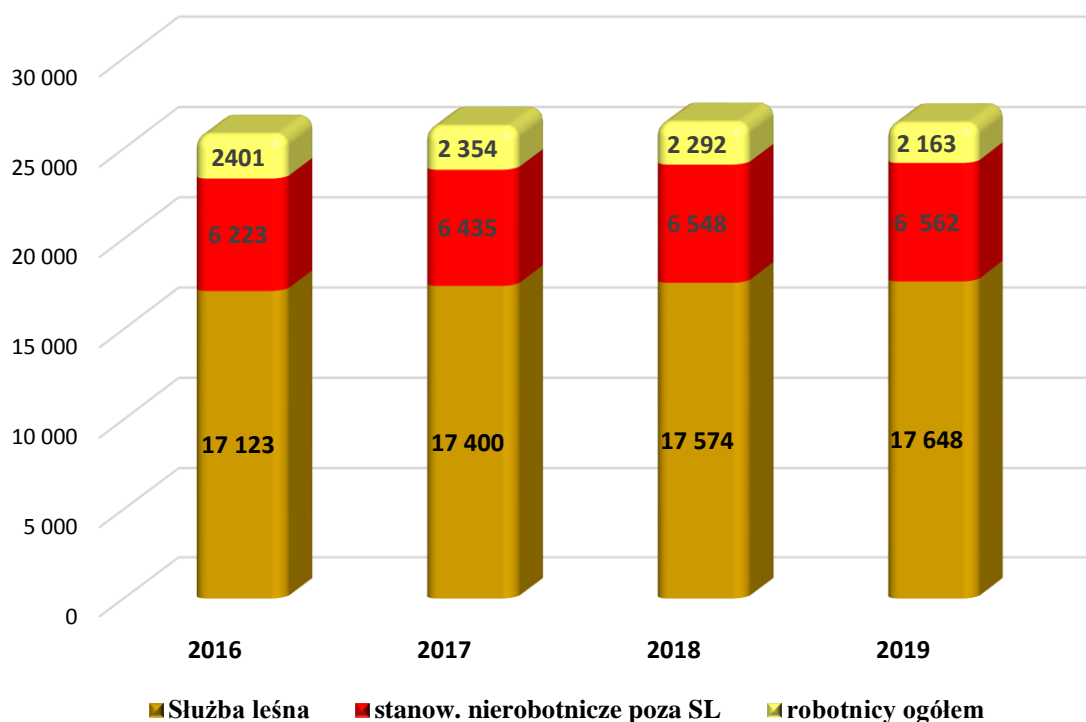
- 1) w nadleśnictwach 23 872 etaty,
z tego:
 - w Służbie Leśnej 16 785 etatów,
 - na stanowiskach nierobotniczych poza Służbą Leśną 5 419 etatów,
 - na stanowiskach robotniczych 1 668 etatów;
- 2) w zakładach 1 069 etatów,
w tym na stanowiskach nierobotniczych 624 etaty;
- 3) w Dyrekcji Generalnej i biurach regionalnych dyrekcji LP (łącznie z Zespołami Ochrony Lasu) 1 432 etaty,
w tym w Służbie Leśnej 854 etaty.

Struktura zatrudnienia w Lasach Państwowych w 2019 r.(etaty)

Analiza przeciętnego stanu zatrudnienia w Lasach Państwowych w latach 2016–2019 wykazuje wzrost zatrudnienia ogółem w stosunku do 2016 r. W roku 2019 zatrudnienie zmalało o 41 etatów w stosunku do wykonania 2018 r. W 2019 r. na stanowiskach nierobotniczych wystąpił wzrost zatrudnienia o 88 etatów, przy czym:

- w Służbie Leśnej zatrudnienie wzrosło o 74 etaty w stosunku do 2018 r. i o 248 etatów w stosunku do roku 2017,
- liczba zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych poza Służbą Leśną w stosunku do 2018 r. zwiększyła się o 14 etatów, w stosunku do roku 2017 wzrosła zaś o 127 etatów. Na stanowiskach robotniczych nastąpiło zmniejszenie zatrudnienia w porównaniu z rokiem 2018 o 129 etatów, a z rokiem 2017 – o 191 etatów.

Zatrudnienie w Lasach Państwowych w latach 2016–2019 (etaty)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. w PGL Lasy Państwowe zatrudnione były 26 402 osoby, tj. o 28 osób mniej niż w ostatnim dniu 2018 r.

2.2. Majątek

Powierzchnia gruntów będących w zarządzie Lasów Państwowych

(według stanu na 31 grudnia 2019 r.) 7 609 472,46 ha

w tym:

– lasy razem	7 316 728,63 ha
w tym: – grunty zalesione	6 962 627,27 ha
– grunty niezalesione	155 714,23 ha
– związane z gosp. leśną	198 387,13 ha
– użytki rolne	136 452,89 ha
– nieużytki	91 189,92 ha
– wody	8 982,42 ha
– zadrzewienia i zakrzewienia	7 567,28 ha

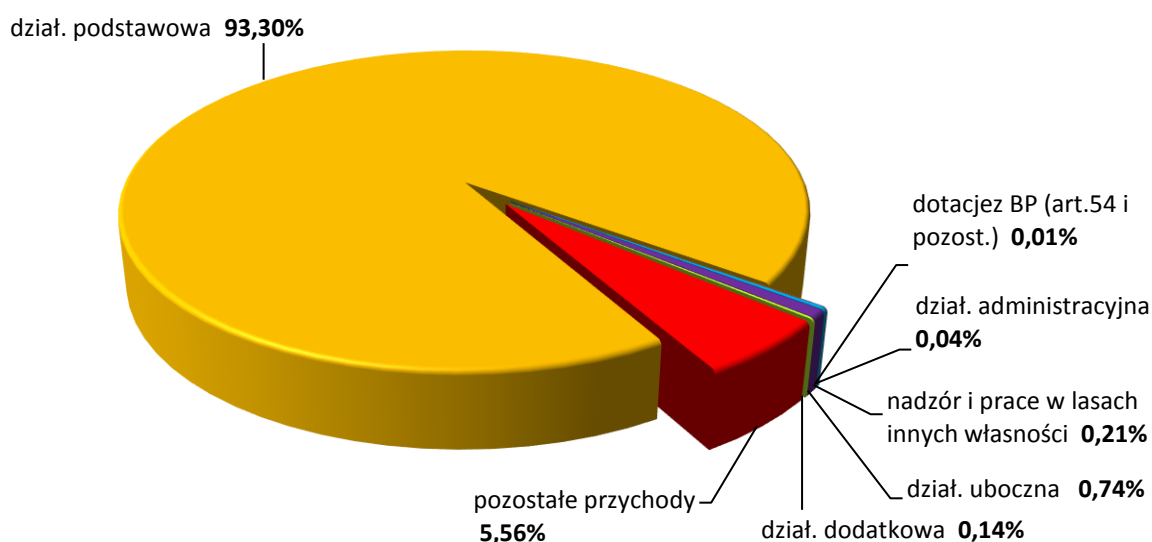
Zasoby drzewne (według stanu na 1 stycznia 2019 r.):

1) zasoby drzewne (w m ³ grubizny brutto)*	2 065,6 mln m ³
2) przeciętna zasobność drzewostanów:	
– w przeliczeniu na 1 ha gruntów zalesionych i niezalesionych*	290 m ³
– w przeliczeniu na 1 ha gruntów zalesionych	298 m ³
3) przyrost (bieżący roczny) grubizny brutto w m ³ /ha gruntów leśnych obliczony z ostatnich pięciu lat (2015–2019)*	9,42 m ³
4) bieżący roczny przyrost miąższości na pow. leśnej ogółem obliczony z pięciu ostatnich lat (2015–2019)*	66 745,0 tys. m ³
5) przyrost (przeciętny roczny) grubizny brutto w m ³ /ha gruntów leśnych obliczony z ostatnich dziesięciu lat (2010–2019)*	9,41 m ³
6) bieżący roczny przyrost miąższości na pow. leśnej ogółem obliczony z ostatnich dziesięciu lat (2010–2019)*	66 695,8 tys. m ³
7) wzrost zasobów drzewnych (brutto) w 2019 r.*	16,8 mln m ³

* Dane wg Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu (WISL), wyniki za okres 2015–2019.

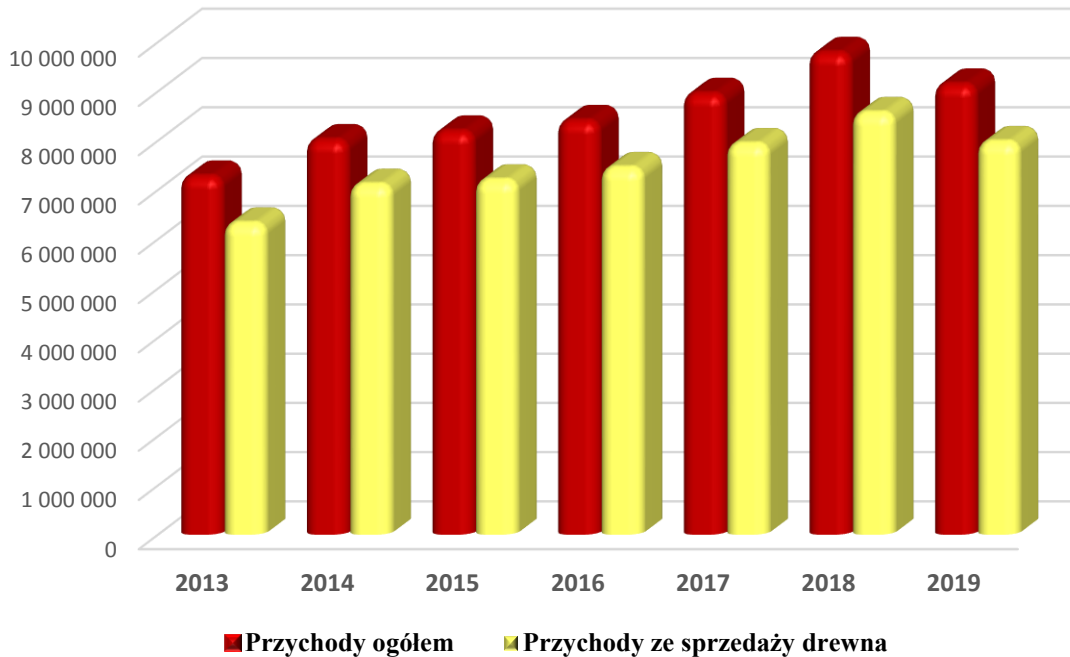
3. Przychody Lasów Państwowych

Przychody Lasów Państwowych w 2019 r.	9 149 902,0 tys. zł
w tym wybrane przychody nadleśnictw:	
1) z działalności podstawowej i administracyjnej (bez dotacji art. 54)	8 039 945,4 tys. zł
w tym z tytułu sprzedaży drewna	7 950 712,8 tys. zł
2) z działalności ubocznej	64 420,1 tys. zł
w tym z gospodarki łowieckiej	60 867,8 tys. zł
3) z działalności dodatkowej	11 941,3 tys. zł
w tym: – ze sprzedaży usług transportowo-warsztatowych	1 317,4 tys. zł
– ze sprzedaży produkcji przemysłowej i pozostałej dodatkowej	10 623,9 tys. zł
4) ze sprzedaży materiałów i z pozostałej sprzedaży	164 462,7 tys. zł
5) z dotacji budżetu państwa na zadania zlecone przez administrację rządową na podstawie art. 54 ustawy o lasach, z przeznaczeniem na sporządzenie planów zalesień gruntów porolnych	729,1 tys. zł
6) z tytułu środków budżetowych przekazanych na nadzór nad lasami innych własności	17 834,0 tys. zł
7) przychody z działalności bytowej	44 162,5 tys. zł

Struktura przychodów nadleśnictw w 2019 r. (udział %)

W omawianym okresie Lasy Państwowe uzyskały przychody ze sprzedaży surowca drzewnego w kwocie 7 981 447 tys. zł, w tym 7 950 712,8 tys. zł dotyczy sprzedaży drewna nadleśnictw, natomiast kwota 30 734,2 tys. zł została uzyskana przez zakłady Lasów Państwowych.

Udział przychodów ze sprzedaży drewna w przychodach ogółem Lasów Państwowych w latach 2013–2019 (w tys. zł)

Procentowy udział przychodów ze sprzedaży drewna w przychodach ogółem Lasów Państwowych kształtował się odpowiednio: w 2013 r. – 86,9%, w 2014 r. – 88,7%, w 2015 r. – 87,9%, w 2016 r. – 88,6%, w 2017 r. – 88,6%, w 2018 r. – 87,5%. W roku 2019 przychody ze sprzedaży drewna stanowiły 87,2% przychodów ogółem Lasów Państwowych.

4. Koszty Lasów Państwowych

Koszty Lasów Państwowych w 2019 r. wyniosły ogółem	8 710 455,4 tys. zł
w tym wybrane koszty nadleśnictw kształtowały się następująco:	
4.1. Koszty działalności administracyjnej	3 745 469,5 tys. zł
w tym:	
1) utrzymanie Służby Leśnej w nadleśnictwach	2 492 944,8 tys. zł
2) pozostałe koszty administracyjne nadleśnictw	852 049,7 tys. zł
4.2. Podatek leśny	230 272,6 tys. zł
4.3. Koszty działalności podstawowej (koszty sprzedaży)	4 771 732,1 tys. zł
(po obciążeniu kosztów bezpośrednich kosztami ogólnogospodarczymi i pozostałymi kosztami administracyjnymi)	
Koszty na tę działalność, bez rozliczenia pozostałych kosztów administracyjnych (koszty wytworzenia)	3 935 994,3 tys. zł
w tym:	
4.3.1. Nasiennictwo i selekcja (koszty wytworzenia)	42 781,4 tys. zł
4.3.2. Hodowla lasu (koszty wytworzenia)	779 887,7 tys. zł
w tym:	
1) działalność w szkółkach leśnych (koszty bezpośrednie)	32 920,0 tys. zł
2) odnowienia i zalesienia, łącznie z przebudową drzewostanów (koszt bezpośredni)	351 215,6 tys. zł
3) poprawki i uzupełnienia (koszty bezpośrednie)	39 850,8 tys. zł
4) pielęgnowanie lasu (koszty bezpośrednie)	207 147,0 tys. zł
5) melioracje agrotechniczne (koszty bezpośrednie)	89 296,8 tys. zł
4.3.3. Ochrona lasu (koszty wytworzenia)	316 207,1 tys. zł
w tym:	
1) przed owadami (koszty bezpośrednie)	85 471,2 tys. zł
2) przed zwierzyną (koszty bezpośrednie)	174 815,9 tys. zł
3) ochrona przyrody (koszty bezpośrednie)	15 258,0 tys. zł
4.3.4. Ochrona przeciwpożarowa (koszty wytworzenia)	104 923,9 tys. zł

w tym zabiegi zabezpieczające obszary leśne przed pożarami
(koszty bezpośrednie) 30 419,6 tys. zł

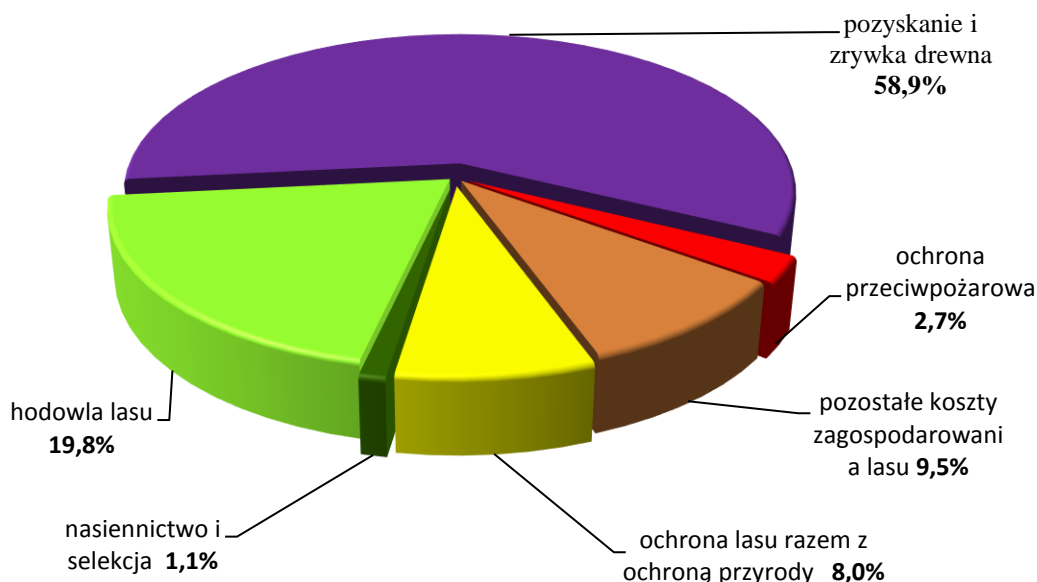
4.3.5. Pozyskanie i zrywka drewna (koszty wytworzenia) 2 320 257,9 tys. zł

w tym:

1) ścinka i wyrób sortymentów drewna (koszty
bezpośrednie) 1 208 539,8 tys. zł

2) zrywka drewna, jego podwozu i wywozu do składnic
(koszty bezpośrednie) 1 045 223,3 tys. zł

3) pozostałe prace dotyczące pozyskania drewna
(koszty bezpośrednie) 57 586,5 tys. zł

Struktura kosztów działalności podstawowej Lasów Państwowych w 2019 r. (wg kosztów wytworzenia)

4.4. Koszty działalności ubocznej (koszty sprzedaży) 52 906,2 tys. zł

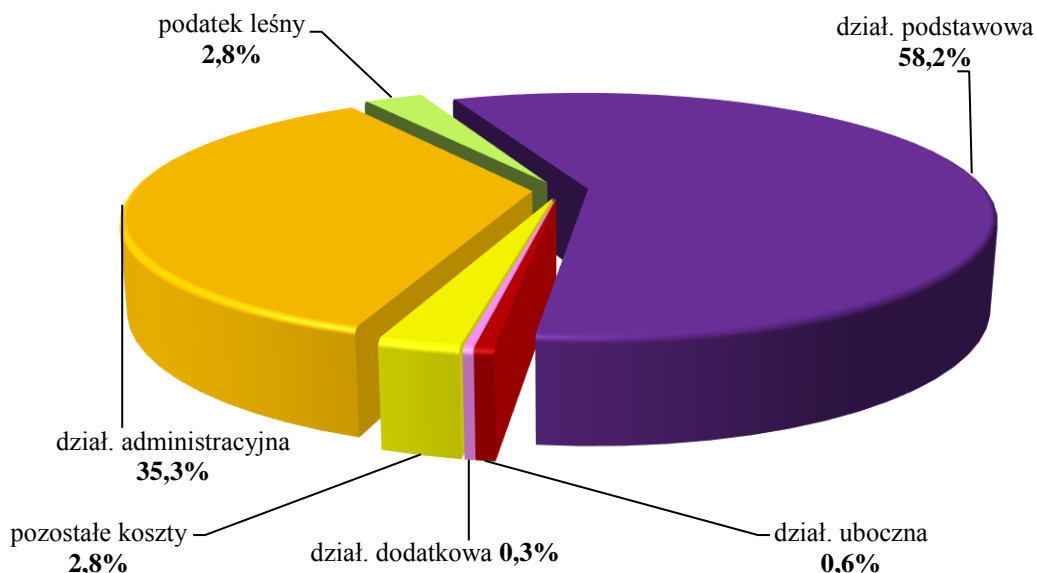
Koszty na tę działalność, bez rozliczenia pozostałych kosztów administracyjnych 53 043,8 tys. zł

w tym:

1) gospodarka łowiecka (koszty bezpośrednie) 50 293,9 tys. zł

2) pozyskanie choinek i stroiszu (koszty bezpośrednie) 1 058,7 tys. zł

3) szkółek zadrzewieniowych – handlowych (koszty bezpośrednie)	414,7 tys. zł
4) pozostałej działalności ubocznej (koszty bezpośrednie)	0,0 tys. zł
4.5. Koszty działalności dodatkowej	26 405,5 tys. zł
(po obciążeniu kosztów bezpośrednich pozostałymi kosztami ogólnogospodarczymi oraz pozostałymi kosztami administracyjnymi)	
Koszty tej działalności bez rozliczenia pozostałych kosztów administracyjnych (koszty wytworzenia)	22 923,9 tys. zł
w tym:	
1) usługi transportowe (koszty bezpośrednie)	998,5 tys. zł
2) gospodarka łąkowo-rolna (koszty bezpośrednie)	12 723,7 tys. zł
4.6. Koszty działalności bytowej	48 696,9 tys. zł
4.7. Różnica wartości remanentów (nie ujęta w koszcie wytworzenia)	(-) 12 967,8 tys. zł
Koszty ogólnogospodarcze nadleśnictw rozliczone na działalność podstawową, uboczną i dodatkową	33 233,8 tys. zł

Struktura kosztów nadleśnictw Lasów Państwowych w 2019 r. (wg kosztów własnych)

5. Wynagrodzenia

W roku 2019 wydatkowano na wynagrodzenia **2 548 425,4 tys. zł**

Struktura ww. wydatków przedstawiała się następująco:

1) w nadleśnictwach	2 281 225,4 tys. zł
z tego:	
– Służba Leśna	1 752 347,9 tys. zł
– stanowiska nierobotnicze poza Służbą Leśną	411 109,1 tys. zł
– stanowiska robotnicze	117 768,4 tys. zł
2) w zakładach	88 154,4 tys. zł
w tym stanowiska nierobotnicze	59 870,0 tys. zł
3) w Dyrekcji Generalnej LP i biurach regionalnych dyrekcji LP, łącznie z Zespołami Ochrony Lasu	179 045,6 tys. zł
w tym Służba Leśna	123 880,7 tys. zł

Udział wynagrodzeń w kosztach ogółem w latach 2016–2019 kształtował się następująco:

	2016	2017	2018	2019
– w Lasach Państwowych ogółem:	30,1%	28,4%	27,5%	29,3%
– w nadleśnictwach:	28,4%	26,9%	26,1%	27,8%

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne ogółem w Lasach Państwowych wynosiło 8 052,5 zł.

6. Wynik Lasów Państwowych

6.1. Rachunek zysków i strat Lasów Państwowych

Wyszczególnienie	Tys. zł
1. Razem przychody	9 149 902,0
z tego:	
1.1. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	8 656 494,4
1.2. Pozostałe przychody operacyjne	447 236,3
1.3. Przychody finansowe	46 171,3
2. Razem koszty	8 710 455,4
z tego:	
2.1. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	4 833 012,6
2.2. Koszty ogólnego zarządu	3 656 281,1
2.3. Pozostałe koszty operacyjne	198 630,1
2.4. Koszty finansowe	22 531,6
3. Zysk brutto	439 446,6
4. Podatek dochodowy	24 553,8
5. Zysk netto	414 892,8

6.2. Wstępny podział zysku Lasów Państwowych

Podział zysku netto w wysokości 414 892,8 tys. zł, wypracowanego przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych za rok 2019, przedstawia się następująco:

1) zasilenie kapitału (funduszu) własnego	395 486,6 tys. zł
z tego:	
– kapitał zasobów Lasów Państwowych	245 397,9 tys. zł
– fundusz leśny	150 088,7 tys. zł
2) zasilenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	0,0 tys. zł
3) cele społecznie użyteczne	19 406,2 tys. zł

Proponowany podział zysku Lasów Państwowych za 2019 r. został dokonany po przeprowadzonej weryfikacji niewykonanych zadań rzeczowych z zakresu działalności podstawowej nadleśnictw, o których mowa w § 19 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Dz. U. Nr 134 poz. 692).

6.3. Nakłady na niefinansowe aktywa trwałe

W roku 2019 Lasy Państwowe poniosły nakłady na niefinansowe aktywa trwałe w wysokości 749 147,3 tys. zł, a w wyniku zadań zakończonych wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych zwiększyła się o 727 193,3 tys. zł, w tym wzrost w poszczególnych grupach wyniósł:

– grunty	27 710,7 tys. zł
– budynki i lokale	175 108,9 tys. zł
– obiekty inżynierii wodnej i lądowej	435 808,3 tys. zł
– kotły i maszyny energetyczne	1 929,7 tys. zł
– maszyny i urządzenia techniczne ogólnego zastosowania	12 499,0 tys. zł
– maszyny, urządzenia i aparaty gospodarki leśnej	20 747,5 tys. zł
– urządzenia techniczne	13 342,2 tys. zł
– środki transportu	29 039,8 tys. zł
– inne środki trwałe	11 007,1 tys. zł
– inwentarz żywy	- tys. zł

Zwiększeniu uległy także wartości niematerialne i prawne o 23 540,3 tys. zł.

7. Fundusz leśny

7.1. Stan funduszu leśnego na 1 stycznia 2019 r. wynosił	881 232,6 tys. zł
7.2. Zwiększenia	1 603 685,1 tys. zł
z tego:	
1) odpis podstawowy obciążający koszty nadleśnictw (art. 57 ust.1 pkt 1 ustawy o lasach)	1 113 099,8 tys. zł
2) dodatkowe dochody funduszu leśnego (art. 57 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy o lasach)	144 583,6 tys. zł
3) dodatkowe dochody funduszu leśnego (art. 57 ust. 2 ustawy o lasach)	41 152,3 tys. zł
4) dochody z udziału w spółkach (art. 57 ust. 1 pkt 4 ustawy o lasach)	0,0 tys. zł
5) pozostałe przychody związane z Lasami Państwowymi	301 649,9 tys. zł
6) pozostałe przychody dotyczące lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa i parków narodowych	3 199,5 tys. zł
7.3. Zmniejszenia	1 672 736,8 tys. zł
z tego:	
1) wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej oraz zadań dotyczących administracji publicznej w zakresie leśnictwa	1 249 058,9 tys. zł
w tym wydatki z wydzielonej części funduszu leśnego zwanego funduszem stabilizacji (art. 58 ust. 4 ustawy o lasach)	-
2) wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych LP	169 977,0 tys. zł
3) dofinansowanie jednostek specjalnych (Leśny Bank Genów, Ośrodek Kultury Leśnej Gołuchów, Izba Pamięci)	16 753,3 tys. zł
4) tworzenie infrastruktury do prowadzenia gospodarki leśnej	31 294,5 tys. zł
z tego wydatki z wydzielonej części funduszu leśnego zwanego funduszem stabilizacji (art. 58 ust. 4 ustawy o lasach)	-
5) badania naukowe	44 559,6 tys. zł
6) sporządzanie planów urządzenia lasu	69 779,3 tys. zł
7) prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych	-

8) tworzenie, dzielenie, likwidacja jednostek organizacyjnych LP	-
9) dofinansowanie zadań określonych w art. 58 ust. 3 i 3a ustawy o lasach	42 574,9 tys. zł
z tego: - koszty inwentaryzacji wielkoobszarowej, Banku Danych o lasach	11 782,4 tys. zł
- dofinansowanie zadań w parkach narodowych	28 113,9 tys. zł
- ryczałt. koszty udziału przedst. WODR w szacowaniu szkód łowieckich	203,0 tys. zł
- sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów niestanowiących własności SP	2 475,6 tys. zł
10) pozostałe	65 492,7 tys. zł
z tego: - koszt działań związanych zapobieganiem ASF	2 734,4 tys. zł
- podatek dochodowy od osób prawnych	36 386,4 tys. zł
- nabywanie przez Skarb Państwa lasów lub gruntów	12 485,9 tys. zł
- organizacja szkoleń w zakresie szacowania szkód łowieckich	850,4 tys. zł
- inne wydatki z fund. leśnego lasów niestanowiących własności SP	13 035 ,6 tys. zł
Stan funduszu leśnego na 31 grudnia 2019 r. wynosił	812 180,9 tys. zł

8. Wykonanie zadań w zakresie gospodarki leśnej

8.1. Działalność podstawowa

8.1.1. Rodzaje i skala zabiegów wykonanych w ramach ochrony lasu:

1) zabiegi ograniczające liczebność szkodliwych owadów (liściożerne, ryjkowce, szkodniki glebowe)	244,3 tys. ha
w tym przy użyciu sprzętu lotniczego	234,0 tys. ha
2) zabiegi zwalczające grzyby patogeniczne	15,2 tys. ha
3) zabiegi ochronne przed szkodami od zwierzyny (chemiczne i mechaniczne zabezpieczenie sadzonek)	82,1 tys. ha
w tym wykonanie grodzień	19,5 tys. ha

Z każdym rokiem w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych poprawia się sprawność działania systemu ochrony przeciwpożarowej lasu. Wiąże się to jednak z dużymi nakładami finansowymi, jakie co roku Lasy Państwowe ponoszą na ochronę przeciwpożarową. W 2019 r. koszty ochrony przeciwpożarowej lasu wyniosły 98 898,7 tys. zł, w tym 24 608,7 tys. zł były to koszty lotniczego patrolowania lasu i używania samolotów do gaszenia pożarów.

Na terenie Lasów Państwowych funkcjonuje sieć meteorologicznych punktów pomiarowych, wykorzystywana do prognozowania zagrożenia pożarowego lasu. W jej skład wchodzi 60 punktów prognostycznych, są też 84 pomocnicze punkty pomiarowe. Punkty są równomiernie rozmieszczone w 60 strefach prognostycznych. Koszt ich utrzymania w 2019 r. wyniósł 978,8 tys. zł (78,9 tys. zł – modernizowanie i utrzymanie aplikacji służącej do zbierania, weryfikowania i prezentowania danych pomiarowych z sieci meteorologicznych punktów pomiarowych; 899,9 tys. zł – przesył danych pomiarowych, przeglądy okresowe, serwis techniczny i utrzymanie punktu zgłoszeniowego).

Lasy Państwowe w zakresie ochrony mienia przed pożarami współpracują z wieloma organizacjami i instytucjami, w tym w szczególności z Państwową Strażą Pożarną (PSP) i Ochotniczą Strażą Pożarną (OSP). Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, w miarę możliwości i w uzasadnionych przypadkach, przekazały w formie darowizny część osiągniętego wyniku finansowego na cele społecznie użyteczne, w tym na rzecz jednostek użyteczności publicznej i oświatowej. W 2019 r. udzielono wsparcia finansowego jednostkom PSP w wysokości 470,4 tys. zł i OSP w kwocie 3 311,2 tys. zł. Dodatkowo w ramach projektu pt. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów”, dofinansowywanego z funduszy europejskich, Lasy Państwowe w roku 2019 wybudowały 12

i zmodernizowały 16 dostrzegalni pożarowych za łączną kwotę 4 396,9 tys. zł. W tym samym czasie zakupiono 7 samochodów patrolowo-gaśniczych za 961,9 tys. zł oraz 23 komplety sprzętu do lokalizacji pożarów za 2 456,8 tys. zł. W ramach projektu w ubiegłym roku udało się także doposażyć 7 Punktów Alarmowo-Dyspozycyjnych, przeznaczając na ten cel 282,3 tys. zł oraz wybudować dodatkową stację meteorologiczną za 78,0 tys. zł.

8.1.2. Ważniejsze prace z zagospodarowania lasu:

1) ogólna powierzchnia produkcyjna szkólek leśnych	1 837 ha
2) odnowienia i zalesienia (wraz z dolesianiem luk i wprowadzeniem II piętra)	63 850 ha
w tym:	
– odnowienia naturalne	7 882 ha
– zalesienia ogółem	405 ha
w tym sukcesja naturalna	59 ha
3) poprawki i uzupełnienia	5 295 ha
4) pielęgnowanie lasu ogółem	279 792 ha
w tym:	
– wprowadzanie podszytów	371 ha
– pielęgnowanie gleby i niszczenie chwastów	157 855 ha
– czyszczenia wczesne	49 400 ha
– czyszczenia późne	69 870 ha
– inne zabiegi pielęgnacyjne (w tym podkrzesywanie drzew)	2 296 ha
5) trzebieże ogółem	384 003 ha
w tym trzebieże wczesne	82 746 ha
6) melioracje ogółem	74 971 ha
w tym nawożenie mineralne lasu	33 ha
7) przebudowa drzewostanów ogółem	4 303 ha

8.1.3. Formy ochrony przyrody

Na terenie Lasów Państwowych istnieje 1285 rezerwatów przyrody zajmujących łączną powierzchnię 123,5 tys. ha. Wyznaczone do końca 2019 r. 133 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) sieci Natura 2000 zajmują powierzchnię 2212,9 tys. ha, natomiast 710 obszarów specjalnej ochrony siedlisk, mających znaczenie dla Wspólnoty, liczy 1658,52 tys. ha.

Zgodnie z art. 58 ust. 3a ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, środki funduszu leśnego mogą być przeznaczone na sfinansowanie działań, tj. badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, ochronę przyrody w lasach, realizowaną metodami gospodarki leśnej, oraz innych zadań z zakresu gospodarki leśnej w lasach znajdujących się w użytkowaniu wieczystym parków narodowych.

Dofinansowanie parków narodowych odbywa się od 2012 r. W 2019 r. PGL LP zawarło 21 umów z 21 parkami narodowymi na łączną kwotę 33,4 mln zł; ich realizacja osiągnęła poziom 28,1 mln zł, co stanowi 84% zakresu finansowego umów.

8.1.4. Społeczne funkcje lasu

Lasy Państwowe prowadzą intensywną działalność z wykorzystaniem obiektów edukacyjnych. Na terenie Lasów Państwowych znajduje się łącznie 6300 takich obiektów, w tym 54 ośrodki edukacji leśnej, 271 izb edukacji leśnej, 496 leśnych wiat edukacyjnych, 950 leśnych ścieżek edukacyjnych, 1777 punktów edukacji leśnej oraz 2752 inne obiekty.

W 2019 r. z różnych form edukacji oferowanych przez Lasy Państwowe, głównie opartych na obiektach edukacyjnych, skorzystało ok. 6 mln osób. Na bogatą ofertę edukacyjną złożyły się:

- lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem,
- lekcje w izbach edukacji leśnej,
- spotkania z leśnikiem w szkołach,
- spotkania z leśnikiem poza szkołą,
- akcje i imprezy edukacyjne,
- wystawy edukacyjne,
- konkursy leśne,
- inne imprezy, np. festyny, targi itp.

Koszty utrzymania obiektów edukacyjnych wyniosły 20,9 mln zł.

Działania na rzecz udostępniania lasów skupiają się na zapewnieniu osobom korzystającym z lasu, bezpiecznego i ciekawego wypoczynku przy jednoczesnej ochronie zasobów przyrodniczych. Służy temu choćby ukierunkowanie ruchu turystycznego i wprowadzenie ujednoliconych zasad zarządzania infrastrukturą turystyczną. Każde działanie poprzedzone jest konsultacjami, m.in. z przedstawicielami konkretnych grup zainteresowanych korzystaniem z lasu oraz wybranymi pracownikami terenowymi LP. Działania wynikają m.in. z zapotrzebowania społecznego, uwzględniają aktualne trendy w turystyce i rekreacji, a także wpisują się w krajowe strategie i programy.

W ramach projektu rozwojowego PGL LP „Wielki Szlak Leśny” powstaje kompleksowa oferta turystyczna LP. Będzie ona zobrazowana na zmodernizowanej stronie **czaswlas.pl**. Nowoczesny, przystępny i aktualizowany na bieżąco portal z informacją turystyczną będzie zawierał m.in. pakiet informacji nt. bezpiecznego spędzania czasu w lesie, gotowe propozycje wycieczek skierowanych do konkretnych użytkowników itp. Główną funkcjonalnością portalu będzie mapa turystyczna Lasów Państwowych wraz z atrakcyjnymi propozycjami spędzania czasu w lesie. Mapa będzie dostępna w wersji mobilnej.

Na terenie Lasów Państwowych znajduje się 45 ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych, w tym 24 dzierżawione podmiotom zewnętrznym; 318 ośrodków/obiektów wypoczynkowych, w tym 275 dzierżawionych; 62 kwatery myśliwskie, w tym 38 dzierżawionych; 313 pokoi gościnnych, w tym 29 dzierżawionych. Wśród powierzchniowej bazy noclegowej funkcjonuje 500 miejsc biwakowania, w tym 235 dzierżawionych; 18 pól biwakowych, w tym 16 dzierżawionych. Istnieje 229 obozowisk harcerskich, w tym 41 dzierżawionych.

Wśród leśnej bazy nienoclegowej można wyszczególnić m.in. 1467 miejsc odpoczynku, w tym 105 dzierżawionych; 85 parkingów leśnych, w tym 12 dzierżawionych, oraz 4262 miejsc postoju pojazdów, w tym 106 dzierżawionych. Koszty utrzymania infrastruktury turystycznej w 2019 r. wyniosły 21 608,3 tys. zł.

Uruchomiono pilotaż udostępnienia obszarów leśnych celem uprawiania aktywności typu *bushcraft* i surwiwal oraz wprowadzono wzór regulaminu korzystania z tych miejsc.

Podpisano porozumienie o współpracy pomiędzy PGL LP a PTTK. Porozumienie ma na celu wymianę wiedzy, informacji oraz poprawę zarządzania istniejącymi szlakami turystycznymi na terenie PGL LP, oznakowanymi przez PTTK. Podpisano porozumienie o współpracy między PGL LP a GIS (Główny Inspektorat Sanitarny). Porozumienie ma na

celu zwiększanie wiedzy i świadomości mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej na temat zdrowego trybu życia opartego na przebywaniu na świeżym powietrzu, w szczególności na obszarach leśnych.

Lasy Państwowe są sygnatariuszem programu Dostępność Plus. Aktywnie włączają się w działania na rzecz udostępniania terenów leśnych osobom z niepełnosprawnościami. W ramach tego działania została stworzona mapa obiektów leśnych częściowo dostosowanych do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami (dostępna na stronie www.lasy.gov.pl). Wykonano również audyty 4 obiektów edukacyjnych i turystycznych pod kątem dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na ich podstawie przygotowane zostaną wytyczne dla podobnych jednostek w Lasach Państwowych.

8.1.5. Pozyskanie drewna ogółem (netto bez kory)	40 626,5 tys. m³
1) w tym na gruntach leśnych:	40 608,9 tys. m³
– grubizna	38 892,3 tys. m ³
– drobnica	1 716,6 tys. m ³
Rozmiar pozyskania grubizny według rodzajów użytkowania przedstawiał się następująco (netto bez kory):	
a) w rębniach zupełnych	7 771,7 tys. m ³
b) w rębniach złożonych	10 243,5 tys. m ³
c) w użytkach przygodnych rębnych i pozostałych rębnych	2 487,3 tys. m ³
d) w użytkach przygodnych przedrębnych	3 486,8 tys. m ³
e) w cięciach pielęgnacyjnych	14 903,0 tys. m ³
Razem	38 892,3 tys. m³
2) w tym na gruntach nieleśnych (w tym zadrzewieniach) w ramach użytkowania nie objętego etatem cięć, na podstawie oddzielnych przepisów i decyzji właściwych organów administracyjnych (netto bez kory)	17,6 tys. m³
– grubizna	12,5 tys. m ³
– drobnica	5,1 tys. m ³

Ponadto w ramach użytkowania nieobjętego etatem cięć na podstawie oddzielnych decyzji właściwych organów administracyjnych z powierzchni wyłączonych z zarządu (w tym tzw. specustawy) oraz z powierzchni wyłączonych z produkcji leśnej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe pozyskano (netto bez kory)

177,5 tys. m³

w tym:

– grubizna

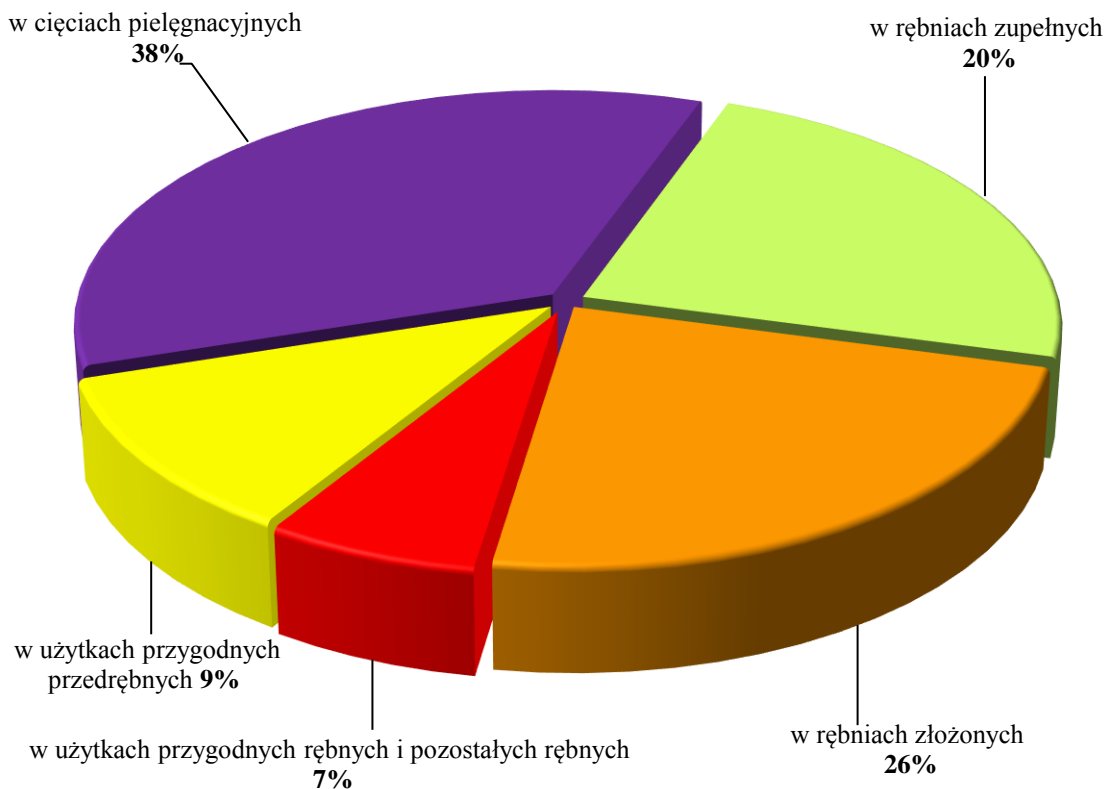
164,5 tys. m³

– drobnica

13,0 tys. m³

Zrywką drewna w lesie objętych było łącznie (netto bez kory)

38 761,4 tys. m³

Struktura pozyskania grubizny wg rodzajów użytkowania w Lasach Państwowych w 2019 r. (%)

8.1.6. Sprzedaż drewna**41 075,9 tys. m³**

Sprzedaż drewna ogółem (netto bez kory)

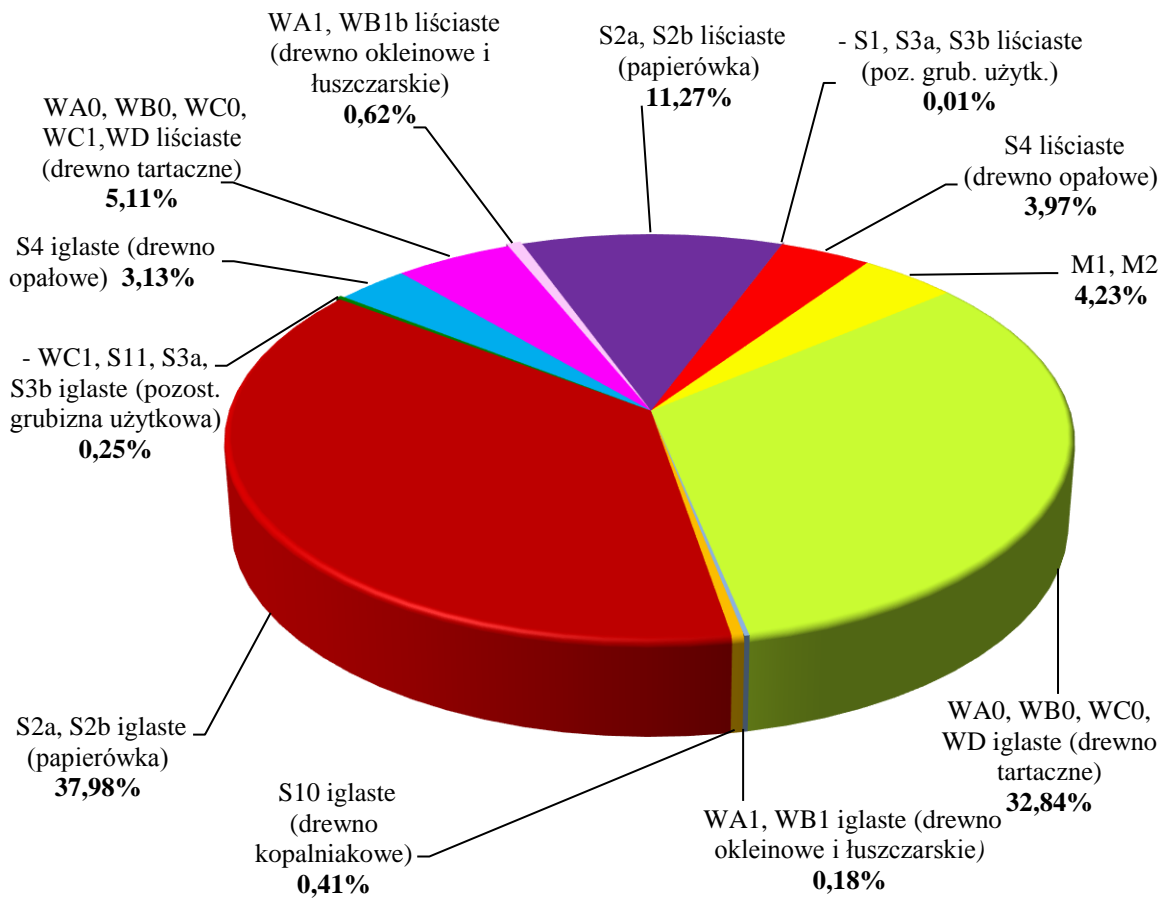
w tym grubizna

39 337,3 tys. m³

Struktura sortymentowo-wartościowa sprzedanego drewna (wielkowymiarowego, średniowymiarowego i małowymiarowego) w 2019 r. przedstawiała się następująco:

Sortyment	Ilość m³	Wartość tys. zł
1. Grubizna iglasta	30 720 340	6 169 632
z tego:		
– WA0, WB0, WC0, WD (drewno „tartaczne”) + kłody	13 489 211	3 449 709
– WA1, WB1 (drewno „okleinowe i luszczarskie”)	71 524	30 794
– S10 (drewno „kopalniakowe”)	169 238	38 267
– S2a, S2b („papierówka” iglasta)	15 598 833	2 508 197
– WC1, S11, S3a, S3b (pozostała grub. użytkowa)	104 362	18 561
– S4 (drewno „opałowe”)	1 287 172	124 104
2. Grubizna liściasta	8 616 913	1 736 199
z tego:		
– WA0, WB0, WC0, WC1, WD (drewno „tartaczne”)	2 099 856	713 464
– WA1, WB1 (drewno „okleinowe i luszczarskie”)	255 863	104 599
– S2a, S2b („papierówka” liściasta)	4 628 801	710 050
– WC1, S1, S3a, S3b (pozostała grub. użytkowa) liściasta	3 660	363
– S4 (drewno „opałowe”)	1 628 733	207 723
3. M1, M2	1 738 663	75 324
Ogółem (1 + 2 + 3)	41 075 916	7 981 447*

* W ogólnej wartości sprzedaży drewna (7 981 447 tys. zł) uwzględniono również wartość sprzedanych zrębków (292,3 tys. zł). Zestawienie nie uwzględnia karpiny przemysłowej i opałowej.

Struktura sprzedaży poszczególnych sortymentów drewna w Lasach Państwowych w 2019 r.

8.2. Działalność uboczna

W ramach działalności ubocznej w 2019 r. pozyskano:

1) karpiny opałowej i przemysłowej	11 499 m ³ ,
2) choinek	90,6 tys. sztuk.

8.3. Działalność dodatkowa

W ramach działalności dodatkowej Lasy Państwowe prowadziły między innymi gospodarkę łąkowo-rolną na powierzchni 15 264 ha oraz świadczyły usługi transportowe i warsztatowe, a także zajmowały się działalnością handlową i przemysłową.

8.4. Realizacja innych działań związanych z gospodarką leśną

8.4.1. Projekty rozwojowe realizowane przez Lasy Państwowe

W 2019 r. Lasy Państwowe kontynuowały przedsięwzięcia rozwojowe rozpoczęte w latach poprzednich.

Ochrona przyrody

a) „Czynna ochrona głuszca na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych”

Lasy Państwowe w 2019 r. kontynuowały szereg działań podejmowanych na rzecz czynnej ochrony populacji głuszca. Związane one były zarówno z prowadzeniem ośrodków hodowli głuszców, jak i z zadaniami wykonywanymi w ostojach gatunku, m.in. w Borach Dolnośląskich, Puszczy Augustowskiej, Puszczy Solskiej, w Paśmie Jaworzyny Krynickiej oraz w Paśmie Policy. Zasadniczym celem podejmowanych starań jest wzmocnienie kondycji istniejących lub odtwarzanych populacji gatunku.

Lasy Państwowe prowadzą dwa ośrodki hodowli głuszca – w Nadleśnictwie Leżajsk oraz Nadleśnictwie Wisła. Ich głównym zadaniem jest zapewnienie nadleśnictwom prowadzącym projekty reintrodukcji odpowiedniej liczby młodych osobników, gotowych do zasilenia lokalnych populacji. W 2019 r. w Wolierowej Hodowli Głuszca w Nadleśnictwie Wisła rozpoczęto budowę woliery hodowlano-adaptacyjnej do lęgów i odchowu głuszców. Inwestycja ma docelowo przyczynić się do wzrostu sukcesu lęgowego. Zakończenie prac jest planowane na rok 2020. Z kolei w Nadleśnictwie Leżajsk zakończono modernizację Ośrodka Hodowli Głuszca, w tym m.in. dokończono budowę woliery pokazowej dla celów edukacyjnych.

W 2019 r. 12 nadleśnictw kontynuowało działania terenowe z zakresu czynnej ochrony głuszca w ramach projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, funduszu leśnego oraz środków własnych nadleśnictw:

- „Program reintrodukcji głuszca w Paśmie Jaworzyny Krynickiej”,
- „Ochrona głuszca *Tetrao urogallus in situ* i *ex situ* w Puszczy Augustowskiej”,
- „Restytucja i czynna ochrona głuszca w Puszczy Solskiej”,
- „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe”.

Działania podejmowane w ramach projektów zmierzają do utrzymania bądź odtworzenia warunków siedliskowych preferowanych przez głuszce. Polegają one na odpowiednim kształtowaniu struktury drzewostanów, modyfikacji sposobu prowadzenia gospodarki leśnej

oraz polepszaniu jakości żerowisk. W celu zmniejszenia presji ze strony drapieżnictwa prowadzona jest redukcja liczebności drapieżników gatunków łownych oraz odłowy i translokacja jastrzębi zgodnie z decyzjami organów ochrony przyrody. Presja środowiskowa jest zmniejszana również poprzez likwidację bądź uwidacznianie grodzień leśnych oraz ograniczanie presji turystycznej. W przygotowanych ostojach prowadzone są wsiedlenia ptaków metodami uznanymi obecnie za najskuteczniejsze. Ostoje podlegają całorocznym obserwacjom. Lokalne populacje oraz wsiedlane osobniki są monitorowane za pomocą monitoringu obserwacyjnego, telemetrycznego oraz genetycznego.

b) „Kompleksowy projekt ochrony żubra przez Lasy Państwowe” i „Kompleksowa ochrona żubra w Polsce”

W 2017 r. zainicjowano projekt „Kompleksowa ochrona żubra przez Lasy Państwowe” finansowany w całości ze środków funduszu leśnego. Działania podejmowane w ramach projektu zaplanowano na lata 2017–2020. Partnerami realizującymi wspólnie projekt są 22 nadleśnictwa, Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, Leśny Bank Genów oraz Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ponadto Stowarzyszenie Miłośników Żubrów i Białowiecki Park Narodowy.

Głównym celem projektu jest zapewnienie trwałości populacji żubra oraz jej rozwój. W ramach projektu opieką objęte są stada wolnościowe – białowieckie, knyszyńskie, boreckie, bieszczadzkie i utworzone w 2018 r. stado augustowskie – oraz hodowle zamknięte w Pszczynie, Niepołomicach, Gołuchowie i Muczmem, a także Ośrodek Hodowli Żubrów w Białowieży (BPN). Realizowano działania mające na celu utrzymanie populacji żubra poprzez poprawę warunków bytowania i wzbogacenie bazy pokarmowej oraz prowadzenie bieżącego monitoringu.

W ramach projektu w 2019 r. rozpoczęto budowę nowej zagrody pokazowej (ogrodzenie) w Nadleśnictwie Supraśl. Wybudowano wodopój dla żubrów oraz 3 magazyno-paśniki. Realizowano wszechstronny monitoring stad, w skład którego wchodzi monitoring genetyczny, zdrowia, rozmieszczenia przestrzennego stad oraz monitoring przyrodniczy siedlisk. Prowadzono działania mające na celu rozprzestrzenienie żubrów i tworzenie metapopulacji.

W kraju przetransportowano pięć żubrów w celu utworzenia nowej grupy hodowlanej w zagrodzie pokazowej w Wolisku (Nadleśnictwo Borki). Każde zwierzę pochodziło z innego krajowego ośrodka, ponieważ nadrzędnym celem utworzenia tej grupy jest maksymalizacja

zmienności genetycznej. W drugim półroczu 2019 r. zrealizowano trzy zaplanowane wywozy żubrów z Polski za granicę. Pierwszy transport obejmował trzy zwierzęta ze stad w Gołuchowie i Międzyzdrojach, skierowane do Francji, do istniejącej hodowli półwolnej. Drugi dotyczył pięciu zwierząt ze stad w Pszczynie i Niepołomicach, wysłanych do Szwajcarii, do nowej zagrody (Foret Suchy). Trzeci transport wiązał się z przewozem siedmiu zwierząt z Bieszczad do nowej hodowli w Rumunii.

Ważnym i niezbędnym elementem projektu jest propagowanie idei czynnej ochrony żubra. Zrealizowano warsztaty mające na celu prezentację gatunku oraz poprawę jego wizerunku wśród lokalnych społeczności. Ważnym elementem jest doskonalenie edukacji najmłodszych i dorosłych, czego przykładem był ich aktywny udział w Dniu Żubra w Warszawie, Dniu Żubra w Lutowiskach i podczas Dni SGGW.

Kontynuacją dotychczasowych zadań w projekcie „Kompleksowy projekt ochrony żubra przez Lasy Państwowe” są działania podjęte od czerwca 2019 r. po podpisaniu projektu „Kompleksowa ochrona żubra w Polsce” (2019–2023). Kwota podpisanej umowy to 34 mln zł. Projekt otrzymał dofinansowanie z Unii Europejskiej – z programu „Infrastruktura i Środowisko” w ramach Funduszu Spójności. Ukierunkowany jest na działania o charakterze dobrych praktyk, związane z kompleksową ochroną żubra *Bison bonasus* w Polsce. Ochroną zostaną objęte istniejące wolne populacje: białowieska, knyszyńska, borecka, bieszczadzka, augustowska oraz żyjąca na poligonie drawskim. Planowane jest utworzenie dwóch nowych stad wolnościowych i jednej nowej zagrody pokazowej.

W drugim półroczu 2019 r. realizowane działania były finansowane już w większości z nowego projektu. Beneficjentem jest SGGW, w projekcie partnerskim uczestniczy 26 jednostek Lasów Państwowych oraz Białowieski Park Narodowy. W ramach projektu opieką jest objęte 82% krajowej populacji żubra.

c) „Ochrona rybołowa na obszarach SPA Natura 2000” (projekt realizowany ze wsparciem środków zewnętrznych w ramach programu LIFE)

Projekt ma na celu objęcie kompleksową ochroną wszystkich stanowisk lęgowych rybołówów znajdujących się na obszarach sieci Natura 2000 w Polsce. Działania realizowane od 2017 r. mają charakter zarówno ochrony czynnej, jak i edukacyjny oraz monitorowania stanu populacji.

W 2019 r. zamontowano 10 fotopułapek przy gniazdach rybołówów oraz 2 kamery z transmisją online. Monitoring wizyjny dostarcza licznych informacji dotyczących prowadzenia

lęgów przez ptaki. W celu uzupełnienia monitoringu z użyciem kamer na 10 ptakach (5 młodych i 5 dorosłych) zamontowano nadajniki GPS. Dzięki informacjom pozyskanym z użyciem nadajników uzyskaliśmy szczegółową informację na temat miejsc żerowania rybołówów oraz tras migracji na zimowiska do Afryki.

Monitoringiem objęto również jeziora i stawy stanowiące bazę żerową rybołówów. Przeprowadzono szczegółową analizę ichtiologiczną 33 jezior oraz opis prowadzonej gospodarki rybackiej dla 33 stawów gospodarczych. W trakcie obrączkowania rybołówów oraz zakładania im nadajników GPS pobierano materiał do badań genetycznych. Na zlecenie DGLP badania zostały wykonane w Instytucie i Muzeum Zoologii PAN.

W 2019 r. swoje działania kontynuowała powołana decyzją dyrektora generalnego Lasów Państwowych grupa opiekunów stanowisk rybołówów. Grupa, która obecnie liczy 36 osób, prowadziła monitoring stanowisk rybołówów oraz weryfikowała stan zajętości platform zamontowanych w ramach projektu na drzewach w roku 2018. Dla wolontariuszy z sieci opiekunów zorganizowano 4 warsztaty z udziałem ekspertów. W trakcie spotkań wolontariusze mogli pogłębić swoją wiedzę na temat rybołówów i środowiska ich występowania oraz wymienić się doświadczeniem. Spotkania organizowane w drugiej połowie roku służyły również podsumowaniu sezonu lęgowego rybołówów w 2019 r.

Działania edukacyjne prowadzone w projekcie to przede wszystkim liczne spotkania i warsztaty. W 2019 r. zorganizowano 8 warsztatów dla przedstawicieli środowiska rybackiego z zakresu prowadzenia gospodarki rybackiej z uwzględnieniem obecności rybołówów. W marcu 2019 r. zorganizowano warsztat międzynarodowy z udziałem ekspertów ze Szkocji, Estonii oraz Włoch w celu pogłębienia wiedzy i wymiany doświadczeń o sposobach prowadzenia ochrony czynnej oraz monitorowania rybołówów. W listopadzie w ramach projektu zorganizowano konferencję międzynarodową, w której udział wzięło ponad 100 osób, w tym eksperci z Europy. Konferencja służyła prezentacji dotychczasowych działań podejmowanych przez Polskę oraz dyskusji na temat dalszych działań, jakie powinny być prowadzone przez leśników i ornitologów w Polsce.

W celu zwiększenia liczby miejsc do gniazdowania rybołówów zamontowano 5 platform na słupach wysokiego napięcia należących do PSE S.A. Podpisano również porozumienie z firmą ENEA dotyczące montażu kolejnych 22 platform dla rybołówów. Wszystkie platformy są montowane w rejonie północno-zachodniej Polski ze względu na bliskie sąsiedztwo populacji niemieckiej, która w ponad 60% gniazduje na słupach wysokiego napięcia. Obserwacje

prowadzone w Niemczech wskazują na duże prawdopodobieństwo, że ptaki z Niemiec będą zakładać gniazda również na słupach w Polsce.

W celu lepszej komunikacji ze środowiskiem rybackim i wędkarskim podpisane zostało porozumienie o współpracy z Polskim Związkiem Wędkarskim. Na mocy tego porozumienia przygotowano ankiety dla członków PZW. Ankiety będą weryfikowane do końca czerwca 2020r.

d) **„Działania związane z czynną ochroną populacji cietrzewia na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych”**

Projekt ma na celu zachowanie funkcjonujących w Polsce stanowisk cietrzewi, zmniejszenie presji środowiska na populację, polepszenie jakości ich ostoi oraz odwrócenie negatywnych trendów parametrów populacyjnych. W związku z powyższym Lasy Państwowe wykonują wiele działań mających się przyczynić m.in. do podwyższenia sukcesu rozrodczego, niższej śmiertelności i w efekcie wzrostu liczebności cietrzewia.

W Nadleśnictwie Spychowo funkcjonuje Ośrodek Hodowli Cietrzewia – jedyny tego typu ośrodek w Polsce poświęcony temu gatunkowi. W ośrodku trwają prace hodowlane, mające na celu uzyskanie docelowej wielkości stada zarodowego. Obecnie przebywa w nim kilkadziesiąt osobników. Wyhodowane młode ptaki będą wsiedlane do istniejących ostoi tego gatunku, m.in. na Pojezierzu Mazurskim, w Borach Dolnośląskich oraz w Sudetach. Warunki hodowlane i przyjęty sposób prowadzenia hodowli mają za zadanie, jak najlepiej przystosowywać osobniki do warunków panujących w naturze, w których docelowo przyjdzie im funkcjonować (wykształcenie behawioru antydrapieżniczego, dostosowanie do naturalnego pokarmu, utrzymanie wysokiej odporności immunologicznej).

Leśny Bank Genów Kostrzyca odpowiada w projekcie za przyjmowanie i przechowywanie prób genetycznych w utworzonym banku genów cietrzewia oraz prowadzenie monitoringu genetycznego osobników znajdujących się w hodowlach i ostojach tego gatunku. Podejmowane działania mają posłużyć skutecznemu zarządzaniu pulą genetyczną populacji. Obecne prace koncentrują się na wzbogacaniu banku genów w nowe próbki oraz na zwiększaniu skuteczności stosowanych metodyk i procedur.

W wyznaczonych ostojach 11 nadleśnictw prowadzi działania zmierzające do utrzymania bądź odtworzenia warunków siedliskowych odpowiadających preferencjom siedliskowym cietrzewi. Polegają one na kształtowaniu struktury roślinności przez odkrzaczanie, przerzedzanie oraz wykaszanie roślinności, a także poprawę uwilgotnienia siedlisk. Wprowadzane są

modyfikacje w sposobie prowadzenia gospodarki leśnej w ostojach cietrzewia, ukierunkowane na zapewnianie odpowiednich warunków do funkcjonowania populacji w ciągu całego roku. W celu zmniejszenia presji ze strony drapieżnictwa, prowadzona jest redukcja liczebności drapieżników gatunków łownych oraz wykonywane są odłowy i translokacja jastrzębi zgodnie z decyzjami organów ochrony przyrody. Presja środowiskowa jest zmniejszana również poprzez likwidację bądź uwidacznianie grodzień leśnych oraz ograniczanie presji turystycznej.

W przygotowanych ostojach prowadzone są wsiedlenia ptaków metodami uznanymi obecnie za najskuteczniejsze. W 2019 r. wsiedlono 119–121 osobników na terenie nadleśnictw: Szklarska Poręba (30 os.), Jedwabno (34 os.) oraz Ruszów (55–57 os.), pochodzących z prywatnej hodowli, ze Szwecji, z Ośrodka Hodowli Cietrzewia w Nadleśnictwie Spychowo oraz z rozrodu w warunkach półnaturalnych na terenie Nadleśnictwa Ruszów. Sytuacja panująca w ostojach podlega całorocznym obserwacjom. Lokalne populacje cietrzewia oraz wsiedlane osobniki są monitorowane za pomocą monitoringu obserwacyjnego, telemetrycznego oraz genetycznego.

Zgodnie z zarządzeniem nr 60 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 15 października 2019 r. powołany został zespół zadaniowy na potrzeby opracowania zasad realizacji działań dedykowanych ochronie populacji cietrzewia i głuszca przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych.

Promocja projektu jest prowadzona przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu we współpracy z Wydziałem ZP nakręcił dwa filmy poświęcone projektowi: „Cietrzew – ptak na granicy przetrwania” oraz „Cietrzew – w nadziei na lepsze jutro”, dostępne na kanale Ech Leśnych na YouTube.

Działania projektowe będą kontynuowane do końca 2022 r., po czym nastąpi podsumowanie wykonanych prac i przyjęcie kierunków dalszych działań.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu

a) „Leśne Gospodarstwa Węglowe (LGW)”

Głównym celem przedsięwzięcia jest wykazanie roli obszarów leśnych w łagodzeniu negatywnych skutków zmian klimatycznych i pochłanianiu gazów cieplarnianych. W wyniku części badawczej projektu udoskonalony zostanie model pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy (CBM-CFS3 – *Carbon Budget Model of the Canadian Forest Sector*), który umożliwi określenia ilości zakumulowanego węgla dla każdego wydzielenia drzewostanowego w

zintegrowanym Systemie Informatycznym Lasów Państwowych. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano testowanie efektywności dodatkowych działań zmierzających do zwiększenia retencji CO₂ w lasach Polski. Efekty podjętych prac zaowocują udoskonaleniem sposobu raportowania pochłaniania CO₂ w lasach Polski.

W 2019 r. zrealizowano działania dodatkowe na powierzchni 975 ha. W październiku 2019 r. podczas ceremonii otwarcia targów POLECO SYSTEM w Poznaniu została podsumowana druga aukcja Jednostek Dwutlenku Węgla, w której wzięło udział 7 firm. Podczas aukcji wylicytowano ekwiwalent 13 278 ton dodatkowo pochłoniętego CO₂.

b) „Termomodernizacja budynków PGL LP (łącznie z zastosowaniem OZE w budynkach)”

Celem projektu jest poprawa standardu użytkowania i efektywności energetycznej w budynkach będących w zarządzie PGL LP poprzez promowanie nowoczesnych rozwiązań energooszczędnych i ekologicznych oraz podniesienie świadomości ekologicznej użytkowników i ich poziomu wiedzy. Realizacja przedsięwzięcia podąża w kierunku przeciwdziałania zmianom klimatu ze względu na ograniczenie zużycia energii w budynkach i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, w szczególności CO₂, do atmosfery.

W 2019 r. jednostki organizacyjne LP zmodernizowały energetycznie 20 budynków oraz wybudowały 23 instalacje OZE o łącznej mocy 0,37 MW. Zużycie energii końcowej w zmodernizowanych budynkach zmniejszyło się o ponad 5,8 tys. GJ/rok.

Promocja

a) „Zdrowa żywność z polskich lasów”

Głównym celem projektu jest popularyzacja dziczyzny, miodów i płodów runa leśnego na stołach polskich konsumentów. Przedsięwzięcie zakłada wypromowanie pszczelarstwa jako działu gospodarki znacząco wpływającego na zachowanie i zwiększenie bogactwa przyrodniczego terenów leśnych i znajdujących się w najbliższej okolicy lasów, a także pozytywnie oddziałującego na aktywizację zawodową, szczególnie na terenach nieurbanizowanych.

We wrześniu 2019 r. została rozpoczęta współpraca z Wars S.A. w zakresie promowania projektu poprzez wprowadzenie produktów marki Dobre z Lasu do menu Wars w wagonach EIP i EIC. Współpraca z PKP Intercity zaowocowała kampanią informacyjną w postaci dwóch

spotów na nośnikach multimedialnych w pociągach (wagony EIP i EIC). Współpraca potrwa zgodnie z zawartą umową do września 2020 r. Szacowana liczba pasażerów, którzy zetkną się z kampanią Lasów Państwowych w pociągach EIP i EIC, to ok. 1 110 000 osób. W roku 2019 Dobre z Lasu uczestniczyło w wielu wydarzeniach, zarówno międzynarodowych, ogólnopolskich, jak i lokalnych, podczas których organizowano degustacje produktów pochodzenia leśnego, pokazy kulinarne oraz akcje edukacyjne podkreślające pozytywne walory zdrowej żywności. Łącznie odbyło się 84 wydarzeń z udziałem ponad 1 800 000 osób.

b) **„Pszczoły wracają do lasu”**

Założone główne cele projektu to: rozpoznanie sezonowego rozkładu zasobów pokarmowych pszczoł w różnych środowiskach leśnych; rozpoznanie bioróżnorodności gatunkowej roślin pokarmowych pszczoł w różnych środowiskach leśnych; rozpoznanie sezonowego rozkładu kwitnienia roślin pokarmowych pszczoły miodnej na obszarach zdominowanych przez lasy; opracowanie założeń ochrony dziko żyjących rodzin pszczoły miodnej w lasach; opracowanie zaleceń do zasad i instrukcji regulujących gospodarkę leśną, mających na celu aktywną ochronę owadów zapylających w lasach; opracowanie zasad udostępniania obszarów leśnych pod pasieki wędrowne i stacjonarne, tak aby nie stały się one konkurencją dla dziko żyjących pszczoł i innych zapylaczy; przeprowadzenie badań przynależności podgatunkowej pszczoł w pasiekach biorących udział w projekcie; propagowanie i podnoszenie wiedzy na temat zagrożeń i potrzeb ochrony pszczoł, a także odpowiedzialnego pszczelarstwa wśród pracowników LP oraz przygotowanie metodyki i materiałów do edukacji społeczeństwa poprzez ośrodki edukacyjne LP; organizacja konferencji, studiów podyplomowych, szkoleń i warsztatów upowszechniających wiedzę o pszczołach i pszczelnictwie.

W 2019 r. projekt został zakończony i w jego efekcie zostały opracowane zasady „Ochrony owadów zapylających w lasach”, wraz z zaleceniami stanowiącymi propozycję ich wprowadzenia do „Instrukcji ochrony lasu”, oraz „Ochrona owadów zapylających w lasach w zakresie urządzania lasu oraz hodowli lasu”, wraz z zaleceniami dla praktyki leśnej, jako propozycja ich wprowadzenia do „Zasad hodowli lasu” oraz „Instrukcji urządzania lasu”.

c) **„Wielki Szlak Leśny”**

W ramach projektu realizowane są działania związane z przygotowaniem kompleksowej oferty turystycznej skierowanej do turystów i rekreantów. Efektem końcowym projektu będzie

produkt turystyczny PGL LP zobrazowany na zmodernizowanej stronie **czaswlas.pl**. Nowoczesny, przystępny i aktualizowany na bieżąco portal z informacją turystyczną będzie zawierał m.in. pakiet informacji nt. bezpiecznego spędzania czasu w lesie, gotowe propozycje wycieczek skierowanych do konkretnych użytkowników itp. Główną funkcjonalnością portalu stanie się mapa turystyczna Lasów Państwowych wraz z atrakcyjnymi propozycjami spędzania czasu w lesie. Mapa będzie dostępna w wersji mobilnej.

Realizacja projektu przyczyni się do poprawy zarządzania turystyką leśną oraz zapewnienia turystom dostępu do atrakcji i usług turystycznych w bezpieczny sposób. W ramach projektu wypracowano rozwiązania formalnoprawne zarządzania infrastrukturą turystyczną. Przeprowadzono inwentaryzację obiektów turystycznych o charakterze kubaturowym, powierzchniowym i punktowym. Dane dostępne są na portalu <https://www.bdl.lasy.gov.pl> w zakładce **mapa turystyczna**. W dalszej kolejności przeprowadzono inwentaryzację ścieżek dydaktycznych. Wykonano audyt funkcjonalny dotychczasowej strony **czaswlas.pl**, projekt funkcjonalny i graficzny portalu **czaswlas.pl**. Obecnie trwają prace nad wyborem wykonawcy portalu. Opracowano 10 gotowych produktów turystycznych „Wyprawy” jako wkład do portalu.

8.4.2. Realizacja projektów z udziałem środków Unii Europejskiej

Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) 2007–2013:

- a) **„Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” – MRN**
- b) **„Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie” – MRG**

W 2019 r. prowadzono bieżący monitoring oraz inne prace wynikające z praktycznej realizacji zasady trwałości projektów, w tym m.in. przygotowanie i przekazanie do Instytucji Wdrażającej – Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) – zbiorczych raportów z osiągniętych efektów.

- c) **„Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popolygonowych i powojaskowych zarządzanych przez PGL LP” – POL**

W 2019 r. prowadzono bieżący monitoring oraz inne prace wynikające z praktycznej realizacji zasady trwałości projektów, w tym przygotowanie i przekazanie informacji do instytucji w systemie POIiŚ m.in. w związku z prowadzonymi działaniami kontrolnymi.

Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020:

a) **„Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych” – MRN2**

W 2019 r. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe kontynuowało realizację „Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych”. W Projekcie MRN2 uczestniczy 113 nadleśnictw z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. Najintensywniejsze prace dotyczyły wykonania dokumentacji projektowej oraz uzyskania wymaganych przez instytucję wdrażającą decyzji, opinii i uzgodnień administracyjnych. Zrealizowano również roboty budowlane dla zadań, które miały już niezbędną dokumentację projektową i administracyjną.

W 2019 r. złożono w NFOŚiGW 4 wnioski o płatność na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych 7 030 369,21 zł. W roku 2019 zatwierdzone i zrefundowane zostały 3 wnioski na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 3 643 157,12 zł.

b) **„Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich” – MRG2**

W 2019 r. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe kontynuowało realizację „Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich”. W Projekcie MRG2 uczestniczy 47 nadleśnictw z 4 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. Najintensywniejsze prace w 2019 r. dotyczyły wykonania dokumentacji projektowej oraz uzyskania wymaganych przez IW decyzji, opinii i uzgodnień administracyjnych. Zrealizowano również roboty budowlane dla zadań, które miały już niezbędną dokumentację projektową i administracyjną.

W 2019 r. złożono w NFOŚiGW 5 wniosków o płatność na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych 10 933 861,20 zł. Wnioski zostały zatwierdzone i zrefundowane na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 9 293 782,03 zł.

c) **„Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów” – PPOŻ**

W 2019 r. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe kontynuowało realizację „Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów”. W Projekcie PPOŻ uczestniczy obecnie 166 nadleśnictw z 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych. W ramach projektu do końca 2019 r. wybudowano 12 i zmodernizowano 16 dostrzegalni przeciwpożarowych, zakupiono sprzęt do lokalizacji pożarów w liczbie 23 sztuk, doposażono 7 Punktów Alarmowo–Dyspozycyjnych (PAD) oraz wybudowano 1 stację METEO. Ponadto odebrano 7 samochodów patrolowo–gaśniczych i przekazano je do użytkowania nadleśnictwom.

W 2019 r. złożono w NFOŚiGW 5 wniosków o płatność na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych 14 559 738,92 zł. Zatwierdzone i zrefundowane zostały 4 wnioski o płatność na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 9 810 018,34 zł.

d) **„Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe” (OPL)**

W 2019 r. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe kontynuowało realizację „Kompleksowego projektu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe”. W Projekcie OPL uczestniczy 105 nadleśnictw z 16 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych, realizując zadania ochronne na 101 obszarach Natura 2000. W ramach projektu do końca 2019 r. w wyniku prowadzonych działań ochronnych osiągnięto właściwy stan siedlisk i stanowisk występowania chronionych gatunków na powierzchni 7,5 tysiąca hektarów. Prace w projekcie dotyczyły przede wszystkim zabiegów czynnej ochrony gatunków i siedlisk, ograniczenia drapieżnictwa, zwalczania gatunków inwazyjnych oraz monitorowania występowania gatunków chronionych.

W 2019 r. złożono do NFOŚiGW 4 wnioski o płatność na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych 3 838 345,22 zł. Zatwierdzone i zrefundowane zostały 4 wnioski o płatność na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 2 501 536,48 zł.

9. Zmiany w stanie majątku Lasów Państwowych w 2019 r. w porównaniu z rokiem 2018

W 2019 r. nastąpił spadek aktywów ogółem o 112 865,5 tys. zł, w tym aktywa trwale zwiększyły się o 278 030,0 tys. zł, z kolei aktywa obrotowe spadły o 390 895,5 tys. zł. Odnotowano spadek inwestycji długoterminowych o 7 849,1 tys. zł i spadek inwestycji krótkoterminowych o 436 120,2 tys. zł. Po stronie pasywów o 127 645,0 tys. zł uległ zwiększeniu kapitał (fundusz) własny Lasów Państwowych, a zobowiązania i rezerwy na zobowiązania spadły o 240 510,5 tys. zł.

10. Bilans Lasów Państwowych

Zestawienie aktywów i pasywów w wybranych składnikach, objętych bilansem Lasów Państwowych na dzień 31 grudnia 2019 r. (całość prezentowana jest w Sprawozdaniu finansowym Lasów Państwowych za 2019 rok), przedstawia się następująco:

Aktywa

A. Aktywa trwale	7 691 983,3 tys. zł
z tego:	
1) wartości niematerialne i prawne	11 311,2 tys. zł
2) rzeczowe aktywa trwale	7 571 794,5 tys. zł
w tym: – budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	6 707 422,8 tys. zł
– środki transportu	110 914,7 tys. zł
– środki trwałe w budowie	284 781,6 tys. zł
3) należności długoterminowe	1 497,1 tys. zł
4) inwestycje długoterminowe	101 775,8 tys. zł
5) długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	5 604,7 tys. zł
	3 919 228,6 tys. zł

B. Aktywa obrotowe

z tego:

1) zapasy	269 560,6 tys. zł
2) należności krótkoterminowe, w tym z tytułu dostaw i usług	645 365,6 tys. zł 432 165,2 tys. zł
3) inwestycje krótkoterminowe w tym środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	2 967 055,3 tys. zł 2 941 253,6 tys. zł
4) krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	37 247,1 tys. zł

Suma bilansowa **11 611 211,9 tys. zł**

Pasywa

A. Kapitał (fundusz) własny	8 617 041,7 tys. zł
w tym: – kapitał zasobów LP	7 028 347,4 tys. zł
– kapitał z aktualizacji wyceny aktywów trwałych	361 384,7 tys. zł

B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania **2 994 170,2 tys. zł**

z tego:

1) rezerwy na zobowiązania	856 329,6 tys. zł
2) zobowiązania długoterminowe	3 037,6 tys. zł
3) zobowiązania krótkoterminowe w tym zobowiązania z tytułu dostaw i usług	1 389 403,9 tys. zł 415 856,9 tys. zł
4) rozliczenia międzyokresowe	745 399,1 tys. zł

Suma bilansowa **11 611 211,9 tys. zł**

11. Zaangażowanie kapitału Lasów Państwowych w innych podmiotach gospodarczych

Wartość bilansowa posiadanych udziałów i akcji w innych podmiotach, według stanu na 31 grudnia 2019 r., wyniosła 37 416,9 tys. zł, co stanowi 0,43% kapitału (funduszu) własnego Lasów Państwowych.

Struktura udziałów poszczególnych grup podmiotów przedstawia się następująco:

Grupa podmiotów	Wartość wg bilansu*	Udział	Liczba podmiotów
Spółki akcyjne – banki	35 317,3 tys. zł	94,39%	2
Spółki akcyjne – pozostałe	0,0 tys. zł	0,0%	1
Spółki z o.o.	2 097,1 tys. zł	5,60%	6
Pozostałe	2,5 tys. zł	0,01%	1
Razem	37 416,9 tys. zł	100,00%	10

*Wartość nabycia akcji/udziałów pomniejszona o odpisy aktualizacyjne.

W wyżej wymienione akcje i udziały zaangażowany był kapitał 11 jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych: Dyrekcji Generalnej LP, 3 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych i 7 nadleśnictw. W 2019 r. nie uzyskano przychodów w postaci dywidendy z tytułu zaangażowania kapitałowego w spółkach.

12. Pozyskanie i sprzedaż drewna w 2019 r.

12.1. Pozyskanie drewna

W lasach zarządzanych przez PGL LP pozyskano w roku 2019 ok. 40,6 mln m³ drewna ogółem, tj. o 2,7 mln m³ drewna mniej niż w 2018 r. oraz o ponad 0,5 mln m³ więcej w odniesieniu do założonego planu. Pozyskanie grubizny wyniosło 38,9 mln m³, co stanowi 101,3% w stosunku do planu pozyskania grubizny, lecz jest wartością mniejszą od pozyskania grubizny w roku 2018 o ponad 2,7 mln m³. Drewna tartaczego iglastego (wraz z kłodami)

pozyskano ok. 13,3 mln m³ (100,7% planu), tj. o blisko 0,6 mln m³ mniej niż w roku poprzednim. Natomiast drewna tartaczego liściastego pozyskano ok. 2,2 mln m³, czyli mniej niż w 2018 r. o prawie 0,1 mln m³. Papierówek pozyskano odpowiednio: iglastych 15,3 mln m³, czyli o blisko 0,9 mln m³ mniej niż w roku ubiegłym, a liściastych 4,6 mln m³, tj. ok. 0,3 mln m³ mniej.

12.2. Sprzedaż drewna

Sprzedaż drewna w 2019 r. wyniosła blisko 41,1 mln m³, czyli o ponad 3,6 mln m³ mniej niż w roku 2018, natomiast plan zrealizowano w 99,8%. Sprzedaż grubizny ogółem wyniosła ok. 39,3 mln m³, co stanowi 99,9% planu.

W roku 2019 drewna tartaczego iglastego (wraz z kłodami) – podstawowego sortymentu stanowiącego o przychodach LP – sprzedano ok. 13,5 mln m³, co stanowiło 102% założonego planu, mniej jednak niż w 2018 r. o blisko 980 tys. m³. Drewna tartaczego liściastego sprzedano ok. 2,1 mln m³, papierówek iglastych – 15,6 mln m³, a papierówek liściastych – ponad 4,6 mln m³.

W roku 2019 odnotowano wzrost ceny drewna ogółem w stosunku do roku poprzedniego o 1,3%, ceny drewna tartaczego iglastego – o 1,9%, ceny drewna tartaczego liściastego – o 0,5%, ceny papierówki So/Md – o 1,1%, natomiast cena papierówki Św/Jd spadła o 3% , a cena papierówki liściastej wzrosła o 1,3%.

W 2019 r. w zakresie zasad sprzedaży drewna w dalszym ciągu obowiązywało Zarządzenie nr 44 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28 czerwca 2018 r. oraz Zarządzenie nr 66 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 7 września 2018 r. w sprawie zmiany Zarządzenia nr 44 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie sprzedaży drewna w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe oraz wspomagające te zarządzenia Decyzje nr 137 i nr 166 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

Współpraca z przedstawicielami przemysłu drzewnego zmierzała w kierunku modyfikacji zasad sprzedaży drewna, pozwalających na rozwój przemysłu drzewnego i stałość zaopatrzenia w drewno, co znalazło odzwierciedlenie w zmianach zasad sprzedaży drewna na 2020 r.

13. Promocja i współpraca międzynarodowa Lasów Państwowych

13.1. Działalność promocyjna i informacyjna

Promocja Lasów Państwowych odbywa się za pośrednictwem jednostek LP, w tym wyspecjalizowanego zakładu – Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych (CILP).

Centrum realizuje zadania z dziedziny komunikacji, promocji i marketingu. Zakres wykonywanych działań jest szeroki, obejmuje zarówno przedsięwzięcia własne, jak i koordynację działań komunikacyjnych i promocyjnych wszystkich jednostek Lasów Państwowych, a także podnoszenie poziomu kompetencji całego pionu komunikacji w LP.

Centrum Informacyjne Lasów Państwowych prowadziło **komunikację zewnętrzną Lasów Państwowych w mediach**: elektronicznych (TV, Internet), drukowanych („Echa Leśne”), społecznościowych oraz koordynowało komunikację w mediach społecznościowych jednostek LP. Najważniejsze w tej dziedzinie działania to:

- 1) na zlecenie CILP zrealizowano i wyemitowano na antenie telewizyjnej programy „Las bliżej nas” oraz „Wielki test wiedzy o lesie”;
- 2) koordynacja udziału leśników z jednostek Lasów Państwowych w programach telewizyjnych, m.in. „Pytanie na śniadanie” (TVP), „Minęła dwudziesta” (TVP) i „Dzień dobry TVN” (TVN) oraz w audycjach radiowych, m.in. w Radiu dla Ciebie czy w Pierwszym Programie Polskiego Radia;
- 3) realizacja 6 projektów filmowych przy współpracy ze studiem filmowym Ośrodka Rozwojowo-Wdrożeniowego LP w Bedoniu;
- 4) kontynuacja profilu głównego LP na Facebooku. Liczba fanów profilu do końca roku osiągnęła 91 tys. W ciągu roku zostało wrzuconych ok. 1000 postów, a dzienny zasięg postów wyniósł 72 210 użytkowników przy zaangażowaniu wynoszącym 54 938. Wyniki osiągnięto bez użycia postów sponsorowanych. Łączna liczba wyświetleń profilu to 56 mln. **W 2019 r. profil główny LP zdobył główną nagrodę w konkursie *Power of Content Marketing Awards***;
- 5) kontynuacja oficjalnego profilu LP na Instagramie, gdzie w ciągu roku znalazło się 291 zdjęć, które zdobyły ponad 432 tys. polubień. Według stanu na ostatni dzień ubiegłego roku profil obserwowało niemal 243 tys. osób;
- 6) osiągnięcie wzrostu liczby subskrybentów oficjalnego kanału komunikacyjnego Lasów Państwowych w serwisie YouTube – w grudniu 2019 r. było ich ponad 17 tys. Drugi kanał, Echa Leśne, w grudniu 2019 r. miał niemal 75 tys. subskrybentów. Na kanale Echa Leśne TV

zamieszczono 42 filmy. Łącznie produkcje na tym kanale zostały wyświetlone ponad 4,7 mln razy;

- 7) opracowanie kilkudziesięciu infografik, które publikowano na stronie internetowej **www.lasy.gov.pl** oraz stronach regionalnych dyrekcji LP i nadleśnictw, fanpage'ach prowadzonych przez leśników, w ulotkach i materiałach dydaktycznych nadleśnictw, a także na Portalu Pracowniczym Lasów Państwowych;
- 8) wprowadzenie kolejnych poprawek wyglądu strony **www.lasy.gov.pl** i mechanizmu jej działania. Oficjalna strona LP (**www.lasy.gov.pl**) zanotowała ok. 6 mln odsłon;
- 9) przeprowadzenie audytu magazynu „Echa Leśne”; na jego podstawie zlecono wprowadzenie poprawek w układzie pisma. Każdy numer kwartalnika ukazuje się w nakładzie 25 tys. egzemplarzy.

Najważniejsze z podjętych działań w ramach **komunikacji społecznej** to:

- 1) prowadzenie i koordynowanie ogólnopolskiej kampanii „Dla lasu, dla ludzi”, w ramach której zaplanowano działania komunikacyjne i edukacyjne mające na celu przybliżenie społeczeństwu trzech równoważnych funkcji lasów – przyrodniczej, społecznej i gospodarczej – oraz pokazanie, że rolą leśników jest pogodzenie zapewnienia trwałości lasu jako złożonego ekosystemu przyrodniczego, zaspokojenie oczekiwań społeczeństwa oraz potrzeb przemysłu drzewnego i rozwoju gospodarczego kraju;
- 2) zorganizowanie warsztatów poświęconych UNESCO z udziałem przedstawicieli LP, Białowieskiego Parku Narodowego oraz białoruskiego Parku Narodowego „Puszcza Białowieska”. W efekcie opracowano nową linię komunikacyjną, przygotowano drukowaną mapę całej Puszczy Białowieskiej (publikacja: styczeń 2020 r.) oraz opracowano założenia wspólnych działań turystycznych.

Wśród działań CILP znajduje się również realizacja **planu wydawniczego**, dostosowanego do potrzeb promocyjnych i edukacyjnych Lasów Państwowych. W 2019 r. Centrum wydało **17 pozycji**, a 10 publikacji przygotowano do druku, który nastąpi w 2020 r. Były to publikacje branżowe i promocyjne w nakładach od kilkuset do nawet 10 tysięcy egzemplarzy. Publikacje promocyjne opracowywano w ramach kampanii „Dla lasu, dla ludzi”. Najważniejsze z nich to: „Leśny wehikuł czasu. Nieprzemijający urok starych fotografii z okresu II Rzeczypospolitej”, „Dwa wieki Puszczy Białowieskiej na łamach Sylwana”, mapa „Puszcza Białowieska. Obiekt transgraniczny polsko-białoruski”, „Kalendarz z lasu” oraz „Czyj to trop? Klucz do rozpoznawania tropów zwierząt”.

W 2019 r. CILP realizował także szereg **zadań promocyjnych**. Przygotował ponad 230 projektów promocyjnych. Zadania ukierunkowane były na wydarzenia umożliwiające bezpośredni kontakt społeczeństwa z leśnikami i poznanie zagadnień dotyczących lasów, polskiej przyrody oraz charakteru pracy leśnika. Opracował także promocję kampanii „Lasy Państwowe. Dla lasu, dla ludzi” i projektów rozwojowych, takich jak: Leśne Gospodarstwa Węglowe, Las Energii oraz Dobre z Lasu.

Wybrane wydarzenia i projekty, organizowane lub współorganizowane przez CILP w 2019 r., to:

- obchody Międzynarodowego Dnia Lasu pod hasłem „Lasy i edukacja – Naucz się kochać Lasy” w Pałacu Narodów w Genewie;
- Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska POL-ECO SYSTEM w Poznaniu;
- Global eMobility Forum na Stadionie Narodowym w Warszawie;
- 23. Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik w Warszawie;
- Ogólnopolskie Święto Lasu 2019 połączone z obchodami jubileuszu 95-lecia Lasów Państwowych pod Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Łochowie;
- ogólnopolska akcja biegowa w formule Grand Prix (zima, wiosna, lato, jesień) BiegamBoLubięLASY;
- dwie akcje realizowane przy współpracy z Kancelarią Prezydenta RP – #sadziMY, w ramach której w całej Polsce odbyło się sadzenie drzew i rozdawanie sadzonek, oraz #sprzątaMY, czyli akcje sprzątania lasów;
- wystawy „Las nie do wiary” i „Wisła – drzwi do lasu” w przestrzeni miejskiej w Warszawie oraz cykl wydarzeń promujących Lasy Państwowe na bulwarach wiślanych;
- Dni Ochrony Środowiska oraz projekt „Dla lasu, dla ludzi – Leśnictwo XXI wieku w odpowiedzi na oczekiwania społeczeństwa w zakresie edukacji ekologicznej” dofinansowany przez NFOŚiGW;
- współpraca z wydawnictwem National Geographic Polska, udział w Festiwalach Podróżników NG;
- współpraca z PKP Intercity oraz wprowadzenie produktów marki Dobre z Lasu do menu Wars w wagonach EIP i EIC;
- uruchomienie sklepu internetowego Dobre z Lasu, dzięki czemu produkty dostępne są na terenie całego kraju.

W ramach **komunikacji wewnętrznej** pracowników LP najważniejsze podjęte w 2019r. działania to:

- uruchomienie Portalu Pracowniczego Lasów Państwowych, w którym można znaleźć najważniejsze informacje dotyczące działań DGLP oraz podległych jednostek. Od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. do Portalu Pracowniczego zalogowało się 14 303 pracowników;
- wydanie 11 numerów „Głosu Lasu”, w tym jednego podwójnego (lipcowo-sierpniowego); nakład magazynu to 17,5 tys. egzemplarzy;
- zorganizowanie IX edycji konkursu fotograficznego dla pracowników „Lasy w obiektywach leśników”;
- zorganizowanie VI edycji konkursu na artykuł do „Głosu Lasu” – „Ruszamy na łamy”;
- przygotowanie strategii komunikacji wewnętrznej dla Lasów Państwowych, w której m.in. sprecyzowano i scharakteryzowano grupy docelowe pracowników, opisano narzędzia komunikacji wewnętrznej i określono ich rolę, wyznaczono cele strategiczne i operacyjne oraz przedstawiono harmonogram działań z zakresu komunikacji wewnętrznej;
- przygotowanie i udostępnienie 23 wydań newslettera Lasów Państwowych, wysyłanego regularnie pocztą elektroniczną, a czytanego przez 93,7% pracowników;
- kontynuowanie wydawania „Biuletynu Informacyjnego Lasów Państwowych” (nakład 1350 egz.).

13.2. Współpraca międzynarodowa

Jednym z najważniejszych działań z zakresu współpracy międzynarodowej jest promocja polskiego modelu leśnictwa. Lasy Państwowe od lat angażują się w istotne wydarzenia i procesy polityczne zarówno na forum Unii Europejskiej, jak i w ramach organizowanych przez ONZ sesji i konferencji, m.in. dotyczących zmian klimatycznych, globalnej agendy zrównoważonego rozwoju oraz ochrony różnorodności biologicznej.

W minionym roku kontynuowana była współpraca z Ministerstwem Środowiska na rzecz reprezentowania interesów polskiego leśnictwa w procesach legislacyjnych i inicjatywach podejmowanych przez organy Unii Europejskiej, takie jak Komisja Europejska, Rada Unii Europejskiej oraz Parlament Europejski. Lasy Państwowe aktywnie uczestniczyły w pracach Grupy Roboczej Rady UE ds. Środowiska, Grupy Roboczej Rady UE ds. Leśnictwa, Stałego Komitetu ds. Leśnictwa, także grup eksperckich zajmujących się problematyką środowiskową, w tym Naturą 2000, a także zmianami klimatycznymi i energią. Przedstawiciele Lasów Państwowych, w ramach wspomaganie administracji publicznej, na bieżąco uczestniczyli

w opracowywaniu opinii i stanowisk do wytycznych, regulacji i wymogów prawnych UE i ONZ. Kontynuowana była również wymiana doświadczeń praktycznych w zakresie metod, technologii i organizacji gospodarki leśnej z podmiotami zagranicznymi i organizacjami partnerskimi zrzeszonymi w EUSTAFOR.

Wiosną 2019 r. zakończyło się przewodnictwo Polski w europejskiej sieci współpracy INTEGRATE+. Istniejąca od trzech lat sieć zrzesza 16 państw europejskich oraz Komisję Europejską, a jej celem jest promocja integracji ochrony przyrody z wielofunkcyjną, zrównoważoną gospodarką leśną. Polska w ramach swojego przewodnictwa zorganizowała kilka spotkań, w tym seminarium podsumowujące na terenie RDLP w Toruniu (15–17 kwietnia 2019 r.), którego uczestnicy mogli zapoznać się z rozmiarem szkód wyrządzonych przez „huragan stulecia”. Kontynuowano także rozpoczętą warsztatami naukowymi w Białowieży (lipiec/sierpień 2018 r.) inicjatywę naukową tzw. *Białowieża Science Initiative*. W jej ramach Europejski Instytut Leśny zorganizował debatę w Brukseli (maj 2019 r.) na temat szerszego kontekstu przyszłości ochrony lasów pt. *Quo Vadis forest conservation and management in Europe?* oraz w Warszawie (listopad 2019 r.), gdzie dokonano prezentacji inicjatywy, omówiono rezultaty oraz debatowano nad przyszłością.

Ważnym pod względem wizerunkowym wydarzeniem było zorganizowanie przez Lasy Państwowe, we współpracy z Ministerstwem Środowiska, w Pałacu Narodów w Genewie obchodów Międzynarodowego Dnia Lasów. „Leśne śniadanie” w ramach promocji „Dobre z lasu” oraz prowadzone przez edukatorów z LKP „Lasy Mazurskie” zajęcia edukacyjne cieszyły się zainteresowaniem nie tylko wśród urzędników, ale i przedstawicieli władz ONZ. Podczas uroczystego otwarcia stoiska przemawiały: sekretarz wykonawcza EKG ONZ pani Olga Algayerova oraz sekretarz stanu, główny konserwator przyrody w Ministerstwie Środowiska pani Małgorzata Golińska. Stoisko Lasów Państwowych odwiedziła pani Amina Mohammed, zastępca sekretarza generalnego ONZ¹.

Lasy Państwowe pozostawiły trwałe ślady swojej działalności w Ogrodach Watykańskich, gdzie z okazji obchodów 100. rocznicy wznowienia stosunków Polski ze Stolicą Apostolską (28 marca 2019 r.) zorganizowano uroczyste sadzenie dębów z Polski. Sadzonki dębów dostarczone przez Lasy Państwowe były i pozostaną żywym symbolem stulecia wznowienia stosunków dyplomatycznych i rozwoju współpracy między Polską a Stolicą Apostolską. Uroczystości uświetniła obecność korpusu dyplomatycznego z Watykanu oraz przedstawicieli Kancelarii

¹ <https://www.unece.org/info/media/news/forestry-and-timber/2019/un-deputy-secretary-general-celebrates-the-international-day-of-forests-in-geneva/doc.html>.

Prezydenta RP, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Środowiska i kierownictwa Lasów Państwowych.

Przedstawiciele Lasów Państwowych regularnie zapraszani są na międzynarodowe konferencje i panele dyskusyjne. Przykładem może być debata w Parlamencie Europejskim na temat zmian klimatycznych i pożarów lasów² (Bruksela, 20 marca 2019 r.), konferencja o innowacyjności w leśnictwie³ (Bruksela, 13 listopada 2019 r.) i wiele innych.

Lasy Państwowe umacniają członkostwo w międzynarodowych stowarzyszeniach, zrzeszeniach i organizacjach poprzez aktywny udział z Zarządzie EUSTAFOR-u, Prezydium Unii Leśników Europejskich (*Union of European Foresters – UEF*), Biurze Komitetu do spraw Leśnych i Przemysłu Drzewnego Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, Komisji ds. Zasobów Genowych dla Wyżywienia i Rolnictwa (*Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture*). Bardzo ważna jest także działalność na poziomie eksperckim i udział przedstawicieli Lasów Państwowych w Grupie Ekspertów KE ds. LULUCF, Grupie Roboczej w DG ENVI – Przyroda i Lasy (*Subworking Group on Nature and Forests*), powołanej do prac nad nową Strategia Różnorodności Biologicznej UE po roku 2020.

Kolejnym przykładem współpracy międzynarodowej są organizowane co roku wizyty terenowe dla gości z zagranicy. W dniach 24–25 kwietnia 2019 r. odbyło się 3. spotkanie eksperckie Mechanizmu Koordynacyjnego Chiny – CEEC ds. Współpracy w Leśnictwie, a integralną częścią spotkania była wizyta terenowa w Nadleśnictwie Celestynów.

² <https://eustafor.eu/climate-change-and-forest-fires-in-europe/>.

³ <https://cor.europa.eu/en/events/Pages/NAT-Conference-Regional-Forest-Innovation.aspx>.

14. Wybrane wskaźniki i parametry

1. W 2019 r. Lasy Państwowe wypracowały zysk (netto) w wysokości 414,9 mln zł, który przede wszystkim zwiększył kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe.
2. Przeciętny koszt utrzymania pracownika Służby Leśnej w nadleśnictwie za 2019 r. wyniósł 148,5 tys. zł.
3. Utrzymanie Służby Leśnej oraz pozostała działalność administracyjna i nadzór nad lasami innych własności w nadleśnictwach kształtowały się na poziomie 41,1% kosztów ogółem tych jednostek.
4. Koszty ogólnogospodarcze stanowiły 0,4% kosztów nadleśnictw ogółem i w przeliczeniu na jedno stanowisko robotnicze wyniosły 19,9 tys. zł.
5. Przychody nadleśnictw z tytułu sprzedaży drewna stanowiły 92,3% ich przychodów ogółem.
6. Przeciętne miesięczne zatrudnienie w Lasach Państwowych w roku 2019 zmalało o 41 etatów w stosunku do roku 2018, tj. na stanowiskach robotniczych nastąpił spadek o 129 etatów, a na stanowiskach nierobotniczych nastąpił wzrost o 88 etatów.
7. Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. w PGL Lasy Państwowe zatrudnione były 26 402 osoby, tj. o 28 osób mniej niż w ostatnim dniu 2018 r.
8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie za 2019 r. wyniosło 8 052,5 zł
w tym:
 - a) w Służbie Leśnej nadleśnictw 8 700,0 zł
 - b) na stanowiskach nierobotniczych poza Służbą Leśną ogółem 6 602,8 zł
w tym:
 - nadleśnictw 6 322,0 zł
 - zakładów 7 883,7 zł
 - c) na stanowiskach robotniczych (robotnicy stali) ogółem 5 893,8 zł
w tym:
 - nadleśnictw 6 006,6 zł
 - zakładów 5 301,8 zł

15. Podsumowanie

Biorące swój początek w roku 1924 Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, obecnie działające na mocy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, to największy w Unii Europejskiej wyspecjalizowany podmiot zarządzający lasami publicznymi. W imieniu Skarbu Państwa gospodarujemy na 7,0 mln ha zalesionej powierzchni leśnej, co oznacza, że pod naszą opieką znajduje się 77% lasów w kraju. To ogromna odpowiedzialność w wymiarze przyrodniczym, społecznym, gospodarczym oraz szeroko pojętego bezpieczeństwa ekologicznego Polski i Polaków.

Lasy Państwowe prowadzą trwale zrównoważoną, wielofunkcyjną gospodarkę leśną, która godzi ochronę zasobów przyrodniczych z potrzebą ich szerokiego udostępnienia społeczeństwu oraz rozsądnego użytkowania z korzyścią dla obywateli i gospodarki kraju. Pod względem tworzonych na gruntach w ich zarządzie form ochrony przyrody Lasy Państwowe są liderem w sferze pielęgnowania różnorodności biologicznej w polskich lasach.

Warto zauważyć, że na podstawie przepisów prawa powszechnego oraz naszych wewnętrznych instrukcji i praktyki działania, na koniec 2019 r. w sumie ponad 1,25 mln ha lasów znajdujących się pod naszym zarządem było przynajmniej częściowo wyłączonych z pozyskania drewna (17,6% lasów w Lasach Państwowych), w tym co najmniej 530 tys. ha (7,5%) było wyłączonych całkowicie. Wśród tych ostatnich znajdowały się rezerваты przyrody, strefy ochrony wybranych gatunków, ostoje ksylobiontów, siedliska łąkowe, wilgotne i bagienne oraz część lasów ochronnych. Obszar ten byłby jeszcze większy, gdyby dodać liczne mniejsze powierzchnie wyłączone z tytułu międzynarodowych certyfikatów (ponad 95% lasów w LP jest objęte certyfikacją), kępy ekologiczne pozostawiane do naturalnego rozkładu, drzewostany referencyjne itp. Lasy Państwowe prowadzą i finansują również wiele programów czynnej ochrony różnych gatunków flory i fauny, np. cisa, głuszca, cietrzewia, rybołowa, żubra (tylko na ten ostatni program w latach 2017–2019 przeznaczyliśmy 25,5 mln zł).

Jednocześnie Lasy Państwowe dostarczają na rynek ponad 90% surowca drzewnego zużywanego przez polskich przedsiębiorców i pozostałych obywateli. Drewno jest podstawą funkcjonowania sektorów przemysłu i usług zatrudniających w sumie ok. 350 tys. osób, w tym takich branż, jak meblarska, papiernicza lub stolarki okiennej i drzwiowej, stanowiących siłę napędową polskiej gospodarki, zwłaszcza eksportu. Przy tym aż blisko 50% drewna pozyskiwanego w Lasach Państwowych pochodzi z cięć przedrębnych (pielęgnacyjnych), a więc

z usuwania wybranych drzew spośród wielu rosnących na danej powierzchni. Tylko ok. 20% surowca pozyskujemy ze zrębów zupełnych (o maksymalnej powierzchni do 4 ha).

Lasy Państwowe umożliwiają też obywatelom korzystanie z ich prawa do powszechnego dostępu do lasów publicznych w sposób bezpieczny i atrakcyjny, przeznaczając duże nakłady na leśną infrastrukturę turystyczną oraz występując z bogatą ofertą edukacyjną, z której korzystają co roku miliony osób. W 2019 r. przeprowadziliśmy kompletną inwentaryzację obiektów turystycznych, edukacyjnych i historycznych oraz tras i szlaków w Lasach Państwowych. Uzyskana wiedza stanie się m.in. podstawą do stworzenia od nowa serwisu internetowego i jego wersji mobilnej, który będzie dla wszystkich wygodnym narzędziem do kompleksowego planowania wypoczynku w lesie. Ujednoliciliśmy wytyczne dotyczące udostępniania dróg leśnych do ruchu publicznego i ich oznakowania, a także standard urządzeń małej architektury w Lasach Państwowych. Intensywnie rozwijamy współpracę z różnymi grupami zainteresowanymi w sposób szczególny korzystaniem z lasów. W 2019 r. podpisaliśmy porozumienie z 7 organizacjami harcerskimi mające ułatwić prawidłowe przygotowanie i przebieg obozów harcerskich, porozumienie z PTTK w celu poprawy zarządzania istniejącymi i planowanymi szlakami turystycznymi na terenie LP. Dzięki zakończonym sukcesem konsultacjom ze środowiskiem fanów *bushcraftu* i *surwiwalu*, w listopadzie 2019 r. uruchomiliśmy roczny pilotażowy projekt udostępnienia im wybranych leśnych obszarów do swobodnego biwakowania „na dziko” (41 obszarów o powierzchni łącznie ponad 60 tys. ha, które zlokalizowane są na terenie leśnych kompleksów promocyjnych w różnych regionach kraju).

Najpoważniejszym obecnie wyzwaniem dla Lasów Państwowych są niekorzystne skutki obserwowanych zmian klimatycznych, wpływające istotnie na lasy. Ich efektem są coraz częstsze ekstremalne zjawiska pogodowe o charakterze klęskowym, narastający problem niedostatecznej ilości wody w ekosystemach leśnych, a w związku z tym m.in. rosnące ryzyko pożarowe i coraz poważniejsze gradacje szkodników niszczących drzewostany w stopniu zagrażającym trwałości lasów w niektórych regionach Polski. Lasy Państwowe przygotowują się do tych wyzwań na wiele sposobów. Stale rozwijamy i udoskonalamy system ochrony przeciwpożarowej, na który przeznaczamy co roku ok. 100 mln zł. Tworzy go m.in. 684 dostrzegalni, sieć punktów alarmowo-dyspozycyjnych (PAD), blisko 344 lekkich samochodów patrolowo-gaśniczych, ok. 11,5 tys. punktów czerpania wody, 15,5 tys. km utrzymywanych w lasach pasów przeciwpożarowych. Połowa z blisko 52,6 tys. km dróg leśnych w Lasach Państwowych to jednocześnie dojazdy pożarowe. Jako jedyna służba leśna w UE, w sezonie

pożarowym mamy do dyspozycji na każde wezwanie od 35 do 45 samolotów i śmigłowców gaśniczych. Tylko w 2019 r. w Polsce wybuchło blisko 9635 pożarów lasów wszystkich własności (najwięcej po Hiszpanii i Portugalii), o prawie 8% więcej niż rok wcześniej i ponad dwukrotnie więcej niż w roku 2017. W wypadku Lasów Państwowych, nawet mimo coraz trudniejszych warunków, to niebezpieczeństwo jest jednak pod kontrolą – choć zarządzamy 3/4 powierzchni polskich lasów, na gruntach w naszym zarządzie wybucha tylko 1/3 wszystkich pożarów lasów w kraju. Co ważne, co roku w Lasach Państwowych utrzymuje się przeciętną powierzchnię pożaru lasu w granicach 0,2–0,3 ha, co oznacza, że są one szybko wykrywane i gaszone zanim zdążą się rozprzestrzenić i wyrządzić większe szkody.

Zmiany klimatu wpływają również na pogorszenie się stanu sanitarnego lasów. Wzrost temperatur, spadek poziomu wód gruntowych i mała ilość opadów powodują osłabienie wielu gatunków drzew. Osłabione suszą drzewa stają się bardziej podatne na choroby oraz atak patogenów grzybowych, pasożytów i szkodników owadzi, które w końcu prowadzą do ich obumarcia. Koszty ochrony lasu tylko przed szkodnikami owadzimi przekraczają już 85 mln zł rocznie. W ramach cięć sanitarnych usuwamy z lasu drzewa zasiedlone przez szkodniki lub już obumarłe w wyniku działania różnych czynników. Jest to konieczne, by ograniczyć w miarę możliwości szybkość i zasięg rozprzestrzeniania się gradacji szkodników (czyli przerzucanie się ich na drzewostany jeszcze zdrowe). W 2019 r. w Lasach Państwowych usunięto łącznie ok. 4,5 mln m³ posuszu (bez wywrotów i złomów).

Cięcia sanitarne umożliwiają leśnikom przyspieszenie procesu, który naturalnie potrwałby znacznie dłużej (zamieranie drzewostanów i powolne ich odnawianie się, przemiany sukcesyjne). Każdorazowo w miejsce usuwanych zmarłych drzew sadzone są nowe, przy czym w miejsce częstych dawnych monokultur, czyli lasów jednogatunkowych (np. świerkowych w górach, sadzonych jeszcze przez zaborców), sadzone są gatunki lepiej dostosowane do danego siedliska, a tym samym bardziej odporne na różne zagrożenia. Dzięki konsekwentnemu prowadzeniu przebudowy drzewostanów tylko od 1990 r. do roku 2019 udział powierzchniowy gatunków liściastych w lasach w zarządzie Lasów Państwowych wzrósł z niecałych 21 do 24% i wciąż rośnie.

Lasy Państwowe podejmują też przedsięwzięcia, które w dłuższej perspektywie pozwolą lepiej przystosować lasy do nowych warunków i zagrożeń. W obliczu zmian klimatu najważniejsze jest przede wszystkim zatrzymanie jak największej ilości wody w lesie. Od wielu lat Lasy Państwowe pracują nad przywracaniem naturalnego biegu cieków, odtwarzaniem naturalnych i budowaniem sztucznych akwenów, odtwarzaniem mokradeł i torfowisk itp.

Działania te, określane mianem małej retencji, zatrzymują wodę w lesie, przeciwdziałając skutkom suszy i zamieraniu lasów, tworzą nowe siedliska dla wielu gatunków, zwłaszcza ptaków i ryb, a w sezonie powodziowym ograniczają odpływ wody na tereny zamieszkałe. Zbiorniki retencyjne w razie potrzeby mogą pełnić rolę źródła wody dla strażaków. Tylko w obecnej, drugiej edycji programu małej retencji wodnej, w ramach POIiŚ (2016–2022) za ponad 500 mln zł w ponad 160 nadleśnictwach nizinnych i górskich Lasy Państwowe zbudują, zmodernizują lub odtworzą ok. 2267 małych obiektów hydrologicznych, przez co zostanie zgromadzone dodatkowo ok. 2,5 mln m³ wody.

W roku 2019 Lasy Państwowe ukończyły usuwanie skutków największego z dotychczasowych kataklizmów – nawałnicy z 11 sierpnia 2017 r., która wyrwała lub połamała ok. 25 mln drzew w kilkudziesięciu nadleśnictwach na obszarze regionalnych dyrekcji w Toruniu, Gdańsku, Poznaniu i Szczecinku. Zaawansowane są już prace nad odnowieniem zniszczonych przez żywioł terenów. By odtworzyć tam lasy, do 2023 r. posadzimy łącznie prawie 220 mln nowych drzew. Koszty likwidacji skutków klęsk żywiołowych w lasach i odtworzenia zniszczonych lasów ponoszą Lasy Państwowe – w wypadku Borów Tucholskich znacznie przekroczą one miliard złotych.

Problem zamierania lasów i coraz częstszych klęsk żywiołowych niesie ze sobą wielkie ryzyko dla Lasów Państwowych. Powoduje znaczny wzrost kosztów ponoszonych przez nas ze względu na rozmiar koniecznych działań ratunkowych. Jest potęgowany przez obniżenie przychodów, ponieważ część drewna pokłeskowego musi być niżej sklasyfikowana, co obniża jego cenę. Co więcej, z podobnym problemem zmagają się cała Europa i w rezultacie cięć sanitarnych na rynek drzewny trafia w ostatnich latach ogromna masa dodatkowego drewna – posuszu, złomów i wywrotów, tworząc presję na obniżkę cen surowca. Tylko w Niemczech, Czechach, Austrii, Szwajcarii i na Słowacji w ostatnich latach wycięto w sumie ok. 100 mln m³ drewna pokornikowego. Dodatkowo część nadleśnictw, dotychczas dochodowych, w obliczu następstw skutków wielkoobszarowych klęsk staje się na wiele lat deficytowymi i wymaga dopłat wyrównawczych z funduszu leśnego. Sam wzrost liczby zmarłych, stojących drzew w lasach stwarza ryzyko pod względem bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza w Lasach Państwowych, które są powszechnie otwarte i dostępne dla wszystkich obywateli.

Lasy Państwowe mogą same sprostać wskazanym wyżej poważnym wyzwaniom dzięki wyjątkowej formie organizacyjnej i prawnej, w jakiej funkcjonują. Umożliwia ona przede wszystkim prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej i realizację wielu działań na rzecz szeroko pojętego dobra publicznego bez korzystania z pieniędzy podatników – na własny

rachunek i ryzyko gospodarcze, na zasadzie samofinansowania, a także szybkie i skuteczne reagowanie oparte na własnych rezerwach finansowych w wypadku sytuacji kryzysowych. Rozsądne planowanie kosztów i przychodów oraz efektywna realizacja wszystkich zadań z zakresu gospodarki leśnej pozwalają Lasom Państwowym od wielu lat zachowywać stabilność finansową.

W roku 2019 Lasy Państwowe osiągnęły przychody w wysokości 9,15 mld zł przy kosztach w wysokości 8,7 mld zł i wypracowały wynik finansowy netto na poziomie 415 mln zł. Na wyniki wpłynęła przede wszystkim znacznie mniejsza niż w minionych dwóch latach sprzedaż drewna (był to już ostatni rok usuwania skutków nawałnicy z 11 sierpnia 2017 r., która spustoszyła lasy w kilkudziesięciu nadleśnictwach na obszarze regionalnych dyrekcji w Toruniu, Gdańsku, Poznaniu i Szczecinku), a także sytuacja na europejskim rynku drewna (m.in. ogromna podaż surowca pokłeskowego z Niemiec, Austrii, Czech czy Słowacji), rosące w kraju koszty pracy, usług leśnych, robót budowlanych, zwiększające się obciążenia publicznoprawne. Lasy Państwowe w 2019 r. z tytułu podatków, składek i innych obligatoryjnych danin zasilily budżet państwa, budżety samorządów i fundusze celowe kwotą ponad 2,33 mld zł (w tym podatki bezpośrednio 434 mln zł, obowiązkowa wpłata ze sprzedaży drewna – zasilenie Funduszu Dróg Samorządowych – 159 mln zł, odprowadzony podatek VAT – 1,25 mld zł). Kolejne 4 mln zł Lasy Państwowe przeznaczyły na sfinansowanie nowych ustawowych obciążeń: organizację szkoleń z zakresu szacowania szkód łowieckich i udziału w nich przedstawicieli WODR oraz budowę grodzień zapobiegających rozprzestrzenianiu się ASF. Lasy Państwowe finansują też istnienie i rozbudowę Banku Danych o Lasach, który jest wyjątkowym, ogólnodostępnym zasobem olbrzymiej ilości danych i informacji – od przyrodniczych przez geodezyjne po turystyczne – o lasach wszystkich form własności. W roku 2019 podpisaliśmy kolejną umowę (do 2023 r.) z Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, przeznaczając 17,5 mln zł na dalszy rozwój strony i aplikacji mobilnej banku.

Niezależnie od obowiązkowych danin Lasy Państwowe corocznie przeznaczają duże środki i ogromny wkład pracy leśników na realizację przedsięwzięć ważnych dla przyrody, społeczeństwa i państwa, które co do zasady leżą w gestii innych podmiotów. W roku 2019 na dofinansowanie budowy, remontów i modernizacji samorządowych dróg publicznych oraz przedsięwzięcia wspólne z samorządami przekazały z funduszu leśnego oraz środków własnych nadleśnictw ok. 45 mln zł (w sumie prawie 209 mln zł w latach 2016–2019). Kolejne 28 mln zł z funduszu leśnego przekazaliśmy na wsparcie parków narodowych, a 2,4 mln zł na sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych, wspomagając ich właścicieli oraz

starostów, do których należy nadzór nad lasami prywatnymi. Corocznie nadleśnictwa przeznaczają miliony złotych darowizn na różne cele użyteczne społecznie (np. w ciągu ostatnich 5 lat łącznie 16 mln zł dla ochotniczych straży pożarnych i 2,5 mln zł dla Państwowej Straży Pożarnej). To tylko wybrane przykłady. Rzadko dostrzeganą i należycie docenianą jest działalność Lasów Państwowych w zakresie edukacji leśnej, która co najmniej uzupełnia na tym polu państwowy system edukacji. Każdego roku z zajęć z leśnikami w terenie lub lekcji w szkołach, warsztatów w naszych punktach i ośrodkach edukacji leśnej lub wycieczek po ścieżkach dydaktycznych (w sumie ok. 6300 obiektów edukacyjnych) korzysta ok. 6 mln osób. Działalność ta angażuje w różnym stopniu blisko 9500 pracowników LP, w tym kilkuset profesjonalnych edukatorów. Na prowadzenie edukacji leśnej społeczeństwa wydajemy ponad 27 mln zł rocznie.

Działając w coraz trudniejszych warunkach, ograniczamy koszty i prowadzimy odpowiedzialną politykę finansową. W ciągu ostatnich lat odtworzyliśmy fundusz stabilizacyjny (po kryzysie związanym z koniecznością wpłaty 1,6 mld zł do budżetu w latach 2014–2015), czyli rezerwę niezbędną do tego, by Lasy Państwowe mogły odpowiednio szybko i sprawnie reagować w obliczu poważnych klęsk żywiołowych w lasach. Wprowadzamy szereg rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, które pozwalają efektywniej zarządzać mieniem Skarbu Państwa. Na przykład w ramach programów „Termomodernizacja” oraz „Las Energii” modernizujemy energetycznie obiekty Lasów Państwowych, co w roku 2019 już pozwoliło zmniejszyć zużycie energii w sumie o 37 tys. GJ (tyle, ile średnio zużywa ponad 4000 gospodarstw domowych). Wprowadziliśmy grupowy zakup energii dla ogromnej większości jednostek organizacyjnych (428), dzięki czemu w latach 2019–2020 oszczędzimy łącznie 4 mln zł. Wdrażamy nowoczesne rozwiązania, które zwiększają wydajność pracy i obniżają koszty, m.in. nową platformę mobilną dla leśniczych i podleśniczych na smartfony Leśnik+, fotooptyczny pomiar drewna stosowego, nowe metody szacowania zasobności drzewostanów na podstawie danych lotniczego skanowania laserowego ALS, coraz szerzej wykorzystujemy drony. W roku 2019 rozpoczęliśmy m.in. prace nad zoptymalizowaniem sieci dróg w całych Lasach Państwowych czy racjonalizacją sieci ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych i ich modernizacją.

Wszystko to nie byłoby możliwe bez kompetentnej i wykształconej załogi, którą według stanu na koniec 2019 r. tworzyło 26 402 pracowników. Kadra składa się niemal wyłącznie z wysoko wykwalifikowanych pracowników na stanowiskach zarządzających; zaledwie ok. 8% załogi to osoby na stanowiskach robotniczych. Leśnicy mają dziś wszechstronną wiedzę z wielu

dziedzin: planują, co, gdzie, kiedy, w jakim rozmiarze i za ile powinno zostać w lesie wykonane oraz koordynują i nadzorują realizację zaplanowanych prac, którą zlecają prywatnym zakładom usług leśnych, wybieranym w przetargach. Lasy Państwowe wydają na usługi leśne ponad 3 mld zł rocznie, co stanowi ok. 34% ich kosztów. Dzięki tym środkom prywatny rynek usług leśnych istnieje i rozwija się, dając pracę od 40 do 50 tys. osób, w przeważającej mierze na terenach wiejskich.

Łącząc funkcje ekologiczne, społeczne i gospodarcze, Lasy Państwowe w praktyce skutecznie realizują hasło „Dla lasu, dla ludzi”.

Warszawa, *20* maja 2020 r.

DYREKTOR GENERALNY
LASÓW PAŃSTWOWYCH

[Signature]
dr inż. Andrzej Konieczny